

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Ideea națională și spiritul globalist

Prof.univ.dr. Răzvan THEODORESCU,
membru al Academiei Române

Da, am afirmat că sunt naționalist. Sunt naționalist în sensul lui Titu Maiorescu, în sensul lui Eminescu, în sensul lui Iorga, în sensul lui Rădulescu-Motru. Orice om normal construit, într-un stat național, nu într-o federație, nu într-un spațiu de state unite, orice om normal dintr-un stat național este naționalist. Naționalismul meu, însă, nu este ultranaționalism, un naționalism absurd, eliminând tot ce nu este românesc, tot ce este alogen. Dimpotrivă, eu consider că spațiul acesta este un spațiu în care națiunea și valorile națiunii – acesta este naționalismul, doctrina care ține la valorile națiunii – s-au format din toate aceste aluviuni. Naționalismul meu merge până la și se oprește la naționalismul vecinului meu bulgar, care și el are dreptul să fie naționalist. Naționalismul, care are o dezvoltare foarte mare în mediile intelectuale occidentale – asta e nenorocirea, că la noi scriu tot soiul de persoane care nu știu despre ce scriu – naționalismul este o doctrină încă vie în țările Uniunii Europene. Cu cât țările sunt mai mici – Irlanda, Austria, Țările Scandinave și

alte – cu atât ele sunt spații naționaliste, din punct de vedere al culturii, însă, în același timp, sunt respectuoase față de tot ceea ce e tradiție europeană. Poți să fii deopotrivă naționalist și european – cele două dimensiuni nu se bat cap în cap. Globalizarea sau mondializarea, ca să trec dincolo de hotarele Europei, este un fenomen al economiei și trebuie să fii absurd să crezi că poți să trăiești într-o autarhie, abstras acestei mondializări. În comunicații, în tehnologii, suntem, într-adevăr, oamenii unui sat planetar. Dar identitatea mea națională nu numai că nu diminuează, dar crește cu cât am contacte mai multe cu provocarea tehnologică, economică, pentru că este singura zonă în care eu pot să-mi apar ființa.

Sunt nevoit să accept această globalizare, dar cu respectarea identității mele. În această lume globală, eu îmi apăr cu gelozie identitatea mea, care înseamnă limbă, cultură, artă. În țările cele mai înaintate ale Uniunii Europene, lupta pentru apărarea limbii devine o prioritate: de pildă, nemții, pe bună dreptate, au cerut ca limba

germană să fie recunoscută ca limbă oficială a Comunității Europene. Chiar țările mici ridică problema limbii în Consiliul Europei, la Strasbourg. Ce este, în fond, limba? Este expresia identitară a unui popor. Dacă s-ar crede într-o globalizare, s-ar merge spre o limbă universală. Nu poate exista o asemenea limbă. Se manifestă, cum știți, o rezistență tot mai mare față de limba engleză. Dar engleza, astăzi, este oarecum ce era latina în Imperiul Roman. La un moment dat, dacii, celții, galii n-au mai avut ce să facă, au fost nevoiți s-o adopte. Dar după aceea, a fost o revenire, o revenire a acestor idiomuri locale, care au devenit idiomurile medievale. Istoria este plină de învățăminte. Globalizarea nu este ceva nou. Ce a fost Imperiul Roman decât o formă de mondializare, căreia n-a putut să i se abstragă nimeni?

Ideea statului național – și statul național este legat de acest concept de identitate națională – rămâne valabilă. Mai ales ziaristii trebuie să-și reconsidere poziția în legătură cu naționalismul. Ultranaționalismul este de veștejit, nu naționalismul. Nu sunt economist, dar vedeți starea monedei euro, criza ei, care arată că mentalitatea europeană este o mentalitate profund identică și moneda exprimă statul național încă din epoca monarhiilor naționale de la începuturile modernității. Sigur că sunt o serie întreagă de abdicări de la principiul inițial al suveranității, care pot să fie acceptate, mai ales în sfera drepturilor minorităților. Este o realitate, și acolo ne confruntăm cu unele aspecte identitare. Dar toate studiile, toate analizele arată astăzi că în Europa sentimentul identității naționale crește, nu scade. La noi, analiștii politici, aproape toți, sunt buni sociologi, unii au studii de politicologie, dar – îmi pare rău s-o spun – în domeniul cultural sunt foarte puțin pregătiți. Or, domeniul cultural joacă un rol foarte mare în sprijinul identitar, cu mult mai mare decât se crede.

La Uniunea Eleno-Americană, împreună cu domnii Chris Spirou și Leonidas - Phoebus Koskos

La invitația Uniunii Eleno-Americane, prof.univ. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației România de Măine, rectorul Universității Spiru Haret, a vizitat instituții universitare din Atena, a avut convorbiri cu conducătorii acestora, perfectând cadrul unei cooperări multilaterale

În perioada 17-21 februarie 2002, la invitația Uniunii Eleno-Americane, asociație non-profit, înființată în anul 1957, având ca scop activitatea în domeniile învățământului, științei, culturii și educației, facilitarea cooperării și comunicării interculturale, prof. univ.dr. **Aurelian Bondrea**, președintele Fundației *România de Măine* și rectorul Universității *Spiru Haret*, a efectuat o vizită la Atena.

Cu acest prilej, prof. univ. dr. **Aurelian Bondrea** a purtat discuții cu președintele Uniunii Eleno-Americane, **Chris Spirou**, și cu directorul executiv, **Leonidas-Phoebus Koskos**, întrevederile finalizându-se prin semnarea unui Protocol de colaborare între Fundația *România de Măine* – Universitatea *Spiru Haret* și Uniunea Eleno-Americană și crearea unei trilaterale româno-eleno-americeane, care să contribuie la dezvoltarea relațiilor dintre instituțiile partenere.

Totodată, președintele Fundației *România de Măine* și rectorul Universității *Spiru Haret* a fost oaspetele Campusului din Atena al Universității din La Verne, California, Statele Unite ale Americii, creat în anul 1975. În fiecare an, Universitatea din La Verne de la Atena oferă, pentru cca 900 tineri

de 40 de naționalități diferite, șansa de a urma studii americane de cea mai înaltă calitate într-un cadru multicultural.

În cursul întrevederii cu **Craig Sexson**, rectorul Universității din La Verne, Atena, și **Scarlat R. Arion**, profesor la Facultatea de Arte Frumoase din cadrul aceleiași Universități, au fost convenite modalități concrete de cooperare în domeniul învățământului universitar: schimburi de cadre didactice și studenți, perfecționare profesională în scopul obținerii de

titluri academice, participare la realizarea de contracte de cercetare științifică finanțate de Uniunea Europeană sau de alte organisme, organizare de schimburi în domeniul cultural-artistic: expoziții de artă, concerte, spectacole de teatru, filme etc.

Deși scurtă, vizita s-a dovedit deosebit de fructuoasă, partenerii americani și eleni urmând a fi oaspeții Fundației *România de Măine* – Universității *Spiru Haret* în luna aprilie a.c.

La Campusul din Atena al Universității din California, împreună cu domnii Craig Sexson, Scarlat R. Arion, cu doamna Daniela Bleoancă, secretar secund al Ambasadei României la Atena

Geneze LEGENDĂ ȘI ADEVĂR ISTORIC ÎN PROBLEMA „DESCĂLECATULUI” LA SUD DE CARPAȚI

Prof.univ.dr. Ștefan ȘTEFĂNESCU,
membru al Academiei Române

necesitate pentru a-i înțelege și fixa dimensiunile reale și în cazul unei localități cunoașterea istoriei acesteia este de natură să scoată în evidență condițiile care i-au definit originalitatea și au stimulat cultivarea patrimoniului local, punct de pornire și element esențial în constituirea patrimoniului la scara întregii țări, a patrimoniului național.

Prin poziția sa geografică, la poalele munților, Câmpulung-Muscel a fost în decursul istoriei o zonă cu multiple și importante legături politice, un factor economic și cultural de primă însemnătate în forjarea identității românești.

Începuturile așezării coboară în timp în epoca daco-română. Lipsa izvoarelor istorice scrise lămuritoare pentru acea vreme este suplinită de sublinierea rolului jucat de realitatea naturii, ale mediului geografic. Reconstituirea politico-statale din mileniul unu au la bază puternicele

realități geo-politice. Primele formațiuni statale au luat naștere la sud de Carpați, ca și la est de Carpați în unități geografice muntoase, deluroase, de-a lungul văilor împădurite ale râurilor sau în părțile maritime. Originea lor comună este atestată de instituțiile **judetului** și **țării**, de permanența lui **Jus Valachicum** și, în genere, de concepția organizării de stat romane, devenită cu timpul romano-bizantină și apoi bizantină.

În timpul migrației „barbarilor”, „Câmpulungurile” au fost embrioane statale;

unele unități geografice mai mari, cunoscute sub numele de „jări” (terrae) îndeplineau funcții statale. Ele aveau instituții juridice și administrativ-politice proprii. Până în zilele noastre termenul de **țară** este sinonim cu cel de stat, de patrie. **Țara noastră** este identică cu **statul nostru**; un sinonim care include în el nu numai sinteza omului cu pământul (terra), dar și cu organismul politic din care face parte.

Din uniunea „jărilor”, a **romanilor populare**, în expresia lui N. Iorga, și amalgamarea lor a rezultat „Țara” cea mare – **Țara românilor** – **Țara Românească**, după numele locuitorilor, care și-au spus de la **romani** – **români**.

(Continuare în pag.8)

Construcții ontologice originale în filosofia românească

Prof.univ.dr. Ion TUDOSCU

Pagina 2

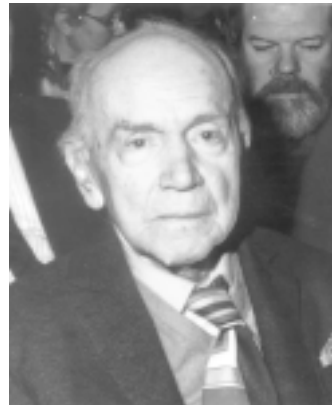

Ambasadorul Spaniei la București,
Excelența Sa
Jesús ATIENZA SERNA,
a participat la o dezbatere
a postului de televiziune
România de Măine (tvRM)

Pagina 4

La aniversarea
marelui sculptor
român
Ion Irimescu

Pagina 5

Consultații pentru studenți

Construcții ontologice originale în filosofia românească

Prof.univ.dr. Ion TUDOSESCU

Înainte de a ne opri asupra construcțiilor ontologice de mare răsunet în cultura românească, pe drept cuvânt socotite a fi de necontestată valoare europeană (respectiv, cele oferite îndeosebi de Lucian Blaga și Constantin Noica), ne îngăduim să sugerăm unele particularități ale universului valoric românesc, în care, cum e și firesc, s-au înrădăcinat edificările metafizice majore ale spiritualității românești ale precedentului veac (al XX-lea), ținând cont de faptul că abia în această perioadă meditația filosofică românească a atins cota originalității de nivel european și se înscrie între cele care-i configurează *pattern-ul* valoric.

În funcție de determinismul stilistic specific al meditației metafizice românești, vom încerca să surprindem notele caracteristice ale proiectării

ontologice majore în spațiul cultural românesc contemporan, precum și asemănările și deosebirile acesteia față de modelele ontologice apărute în climatul axiologic european occidental de îndelungată tradiție, în raport cu care instituirile filosofice românești originale au apărut (din motive și condiționări relativ cunoscute) cu mare întârziere, abia în secolul al XX-lea, cu precădere în perioada interbelică.

Cu toată această întârziere, demersul filosofic românesc actual nu poate fi socotit periferic celui european și nici doar o prelungire a acestuia, fără pretenții de originalitate, ci situat în topul marilor reușite ale gândirii europene, fiind înmeiat pe o mare tradiție metafizică specifică comunității din spațiul carpato-danubiano-pontic.

Deschideri metafizice. Transcendentul în centrul sistemelor de valori

În gândirea românească, dintotdeauna au funcționat deschideri metafizice, transcendentul fiind situat în centrul sistemelor de valori, indiferent de modalitatea în care a fost perceput sau gândit și de rosturile ce i-au fost conferite de-a lungul veacurilor. Depersonificat sau personificat, dar în permanență situat într-un universal îngemănăt individualului (situat în comuniune cu acesta), transcendentului i-au fost atribuite determinații ce, în anumite limite, îl individualizează și îi certifică prezența în lumea individualului, în raport cu care funcționează ca instanță generatoare și temelie (referențial) al aprecierii omului de sine și de altul. Ceea ce i-a făcut pe români să-l umanizeze și să-l considere ca sprijin direct în procesul realizării condiției lor individuale și comunitare.

Umanizându-l și configurându-l în chip românesc, transcendentul este conceput de români a fi prezent oriunde ei îl invocă și au nevoie de prezența lui pentru a se salva pe ei de cădere valorică și existențială. Cu alte cuvinte, îl situează în existent și îl socotese a le fi călăuză și model. Deși locuiește în lumea de „dincolo” (cerească), coboară „aici”, în lumea noastră (pământescă) și se deschide (cenzurat) celor ce îl caută cu iubire și credință (nestărnută).

În proiectarea lor ontologică, nu procedează, deci, riguros dualist, nu-și imaginează o stavilă de netrecut între transcendent și immanent – filosofic vorbind, între ființă și existență. Pentru ei, vesnicia le este accesibilă existenței (fără idioală, numai într-o modalitate transfigurată) – nu nemijlocit ci mijlocit, prin făptuire de excepție, condiție care le induce convingerea că pot atinge pragul nemuririi (ei socotesc că după încheierea trăirii de „aici” nu pier, ci doar trec „dincolo”, într-o altă existență, nealterată de relativitate și istoricitate, fiind oricând, la nevoie, de ajutor a lor săi de aici, din existența imediată și istorică.

O asemenea mentalitate metafizică, deși principalul transcendentistă în modul ei specific de concepere a dialecticii raporturilor dintre individual și universal, este mai de grabă monist-ontologică, fiind moștenită de români din perioada lor de trăire precreștină. O asemenea osmoză dintre individual și universal s-a conservat în condițiile trecerii la creștinism și a dobândit o anume consolidare în contextul opțiunii lor de rit ortodox răsăriten (în multe privințe favorizat de substratul cultic traco-dac din negura vremurilor, premergător etno-genezei românești, peste care s-a altoit, din perioada timpurie a Evului Mediu, adstratul bizantin, rezistent sub forma neobizantinismului valoric nu numai până în feudalismul târziu, ci și în primele etape ale epocii moderne).

O puternică inserție valorică occidentală s-a produs în peisajul axiologic românesc în condițiile consolidării epocii moderne, în măsura în care au pătruns în spiritualitatea românească valorile renascentiste și iluministe. O dată cu această penetrație a ispitelor umaniste occidentale nu au fost dislocate tradițiile axiologice holiste și, ca o consecință directă, nu au apus viziunile metafizice imanentiste în favoarea înlocuirii lor cu viziuni transcendentiste clasice, de factură dualistă. Românii s-au păstrat mai departe, majoritar, într-o viziune creștin-ortodoxă asupra lumii, una însă deschisă spre un umanism de factură modernă, în care raționalismul și umanismul au dobândit spațiu propice de înflorire și inserție valorică în universul spiritual românesc, mai ales

de nivel major (dar fără dezrădăcinare din fondul valoric de origine).

Este revelatoriu de constatat că în contextul racordării treptate a praxisului românesc la ispitele renascentiste și umaniste occidentale, tradițiile sale holiste și monist-ontologice nu au dispărut, ci s-au împletit original cu cele de impact european vestic, fiind resemnificate și acestea din urmă, așa cum și acestea din urmă au provocat resemnificări celor dintâi. S-a produs aici, pe arealul românesc de civilizație o sinteză dintre cele mai originale din cultura și civilizația europeană de ansamblu, între tradițiile axiologice răsăritene, saturate de mitologii și conceptualizări de factură mistico-orientală și influențele culturale umaniste occidentale, moștenite de la civilizațiile mediteraneene de stil roman, dar resemnificate de renascentism și de iluminismul ancorat (în fundamentele sale) în raționalism. Tocmai în acest climat spiritual de interacțiune valorică est-vest, creat de fapt într-o arie istorico-geografică central-europeană, s-au produs reasezări valorice originale, în care se corelează contemplativismul de sorginte holiță răsăriteană și activismul de tradiție apuseană, primul indus dintr-o supraevaluare a iraționalismului în explicația metafizică, iar cel de al doilea, dedus dintr-o înțelegere raționalistă a demersului metafizic.

În acest climat spiritual de sinteză, încep să apară coagulări filosofice, este adevărat relativ târziu, marcate de raționalism, care nu sunt doar ecouri ale unor construcții raționaliste moderne europene, ci cuprind și note de originalitate. Astfel, sistemul metafizic materialist al lui Vasile Conta (prima încercare de acest tip din filosofia românească), deși se înscrie în aria materialismului modern european, exprimă deschideri dialectice originale (ideea de „ondulație universală”), iar în ce privește semnificarea substanței depășește sub aspect ontologic reducționismul mecanicist occidental (substanța nefiind reducibilă la modalitățile ei concrete de individualizare).

În aria raționalismului, cu ecouri neokantiene marcate printr-o infuzie transcendentistă, dar cu rezerve de principiu în ce privește acceptarea transcendentului perceput în viziune clasic dualistă, se înscrie și meditația filosofică maioreșciană, de altfel deschizătoare de perspective unei eferescențe culturale pentru prima oară călăuzită de reflecții filosofice concordante spiritului european – pe linia căruia evoluează mari personalități ale gândirii filosofice românești din Vechiul Regat, dintre care au marcat creația românească Constantin Rădulescu-Motru, Petre Andrei, Ion Petrovici (în prima generație post-maioreșciană), Mircea Florian, Nae Ionescu, P.P.Negulescu, Nicolae Bagdasar, Dan Bădărău, Anton Dumitriu, Tudor Vianu, Mihai Ralea (în a doua generație), continuată, prin intermediile lui Mircea Vulcănescu, de Mircea Eliade, Constantin Noica și Emil Cioran – unii dintre aceștia desfășurându-și opera din deceniul al patrulea până în deceniul al optulea al secolului al XX-lea).

Un loc aparte l-au avut în complexul filosofic românesc interbelic, cu unele prelungiri și în primele decenii postbelice, ardelenii Lucian Blaga și D.D.Roșca. Deși aflați sub influența nemijlocită occidentală ca instrucție și educație, opera lor filosofică nu s-a desprins de matricea stilistică românească, contribuind hotărât la descifrarea specificului acesteia și, ca atare, continuând viziunea ei metafizică de factură sau deschidere imanentistă în conceperea raportului dintre

transcendent și immanent. Acest lucru este condiționat stilistic de înrădăcinarea creștin-ortodoxă a proiectului ontologic românesc, pentru care ființa și existența sunt complementarități ale aceleiași entități existențiale unitare, în care individualul și universalul se întrepătrund, în timp ce din perspectiva unei înrădăcinări stilistice creștin-catolice a proiectului ontologic european vestic, în linii generale, ființa și existența sunt entități diferite, una (ființa, ca universal în sine) fiind suprapusă celeilalte (existenței, ca univers al individualului).

În altă ordine de idei, s-ar putea reține și împrejurarea – de asemenea de ordin stilistic – că dualismul transcendentist european clasic este generat sau argumentat prin mediere rațională, iar monismul imanentist românesc, în care transcendentul se corelează organic cu imanențul fără a se situa într-o lume diferită de cea a existenței în totalitatea ei (motiv pentru care ființa capătă determinări și este cuprinsă în structura individualului), fiind generat și argumentându-se implicit și prin mijloace iraționale.

Desigur, nu toți gânditorii români amintiți se angajează într-o astfel de dispută metafizică, la urma urmelor, în anumite privințe, speculativă și neoperantă în afara unor demersuri ontologice radicale și de strictă referință în spațiul metodologic al problemei principiului (temeiului); iar dacă se operează metafizic într-un context conceptual de factură transcendentalistă, o diferențiere între transcendentism și imanentism nu se mai justifică riguros. Nemaivorbind de construcțiile filosofice nemijlocit realiste sau raționaliste, în care nu mai intervin raportări ontologice cu caracter dihotomic, universalul – ca general – neputând fi conceput ca un etaj suprapus individualului și nici măcar ca factor generativ în raport cu acesta din urmă.

Doar în privința unor explicații ontologice mărturisite și angajate explicit se poate ajunge la o opțiune tranșantă către un dualism transcendentist sau un monism imanentist. Și această adâncire ontologică a demersului filosofic intervine numai din nevoia argumentării nevoii de transcendent în sistemele de valori în vederea fundamentării unor strategii eficiente, cu caracter umanist, de realizare umană. Situație cu atât mai necesară în contextul unor exacerbări științiste și – ca urmare – a unor debusolări axiologice în care se accentuează precaritatea condiției umane, prea mult desrădăcinată în ultima vreme din fundamentele ei specifice metafizice.

Raportul dintre transcendent și immanent. O percepție specifică

Revenind la particularitățile specifice românești de percepere a transcendentului și de concepere (reprezentare) a raporturilor dintre transcendent și immanent, am putea reține două precizări:

a) În Occidentul european, ca reflex al nevoii accentuate de umanism într-un secol al XX-lea de accentuată supremație a științismului și a pragmatismului (limitativ în materie de realizare autentică a condiției umane), alături de construcții filosofice pozitivist-analitice au o din ce în ce mai mare răspândire, cu un efect compensatoriu, construcții filosofice existențialiste. Acestea readuc în atenția meditației filosofice problema transcendentului într-o formă preponderent laică (și nu numai religioasă), argumentată însă (ceea ce este foarte important de semnalat) nu numai intuțional, ci și rațional, oferind

soluționări la problema transcendentului nu numai din perspectivă antropologică, ci și ontologică sui-generis. Astfel încât, demersurile fenomenologice care fundează ontologiile existențialiste nu sunt iraționaliste *stricto-sensu* și nu se sustrag exercițiului critic. Ceea ce se poate reține ca notă definitorie a acestor proiectări ontologice este dualismul lor ontologic în materie de situare a transcendentului, în conformitate cu o matrice stilistică de factură catolică, corespunzătoare, după opinia lui Blaga, unei arhitecturi spirituale de tip tradițional gotic.

b. În cultura românească interbelică, alături de concepțiile filosofice raționaliste și realiste, de incontestabilă convergență și înălțime conceptuală și argumentativă cu cele de nivel european de aceeași factură, majoritatea situate în opoziție, dacă nu măcar într-o rezervă tacită față de metafizicile de factură religioasă sau spiritualistă (și ele prezente activ în peisajul valoric complex al primei jumătăți a secolului nostru), au avut o pondere crescândă, cu ecouri și prelungiri în deceniile postbelice în cultura de nivel major, abordări metafizice cu o dimensionare ontologică de factură monist-imanentistă sau (am putea afirma, chiar dacă se forțează limbajul) monist-transcendentistă – respectiv, sisteme ontologice care exclud (sau nu se înscriu explicit în) tradiția riguroasă dualist-ontologică apuseană (de situare într-o dispoziție dihotomică a transcendentului și imanențului – în termeni filosofici consacrați, a ființei și existenței).

Dintre astfel de modelări ontologice reținem pe cele avansate de Lucian Blaga și Constantin Noica, apreciate a fi dintre cele mai importante alcătuirii metafizice românești ce se ridică până la nivelul exemplarității în perimetrul ontologic european al secolului al XX-lea (chiar dacă nu sunt receptate – pe măsură, datorită faptului că opera majoră a acestor mari gânditori nu este tradusă, sau tradusă doar parțial în limbi de circulație europeană).

Deși, asemănător construcțiilor ontologice apusene (arhitecturate din perspectivă fenomenologică și antropologică), modelele ontologice românești nu se situează în afara raționalismului, ci se înscriu între variantele (metafizice) ale acestuia, ele decurg – după cum se exprimă Blaga – dintr-o paradigmă axiologică de tip *sofianic*, în care transcendentul și imanențul *se întrepătrund* (la Noica) sau *comunică*, deschizându-se reciproc unul altuia (la Blaga). Aceasta, pentru că reflecția filosofică românească, cu precădere cea ontologică, se înrădăceștează într-o matrice stilistică structurată dintr-o sinteză între valorile holiste răsăritene și valorile umaniste apusene, sinteză în care dimensionarea ei axiologică emerge atât dintr-o sursă *rațională* (din perspectiva căreia monismul ontologic nu poate fi argumentat logic), cât și dintr-o sursă *irațională* (din perspectiva căreia un astfel de monism nu are nevoie de a fi argumentat logic, ci doar intuit psihic dintr-o predispoziție subconștientă).

Metoda de instituire a ființei fiind fie *dogmatică* – de postulare a transcendentului pe cale apriorică (la Blaga) – fie *dialectică* – de salt al gândirii din spre individual la universal (la Noica); ambele metode de proiectare ontologică apelează la puterea inductiv-teoretică a intelectului în ipostaza sa de rațiune – cu nimic diferită, în principiu, de intuiția fenomenologică (ce nu se disociază de cugetarea rațională, ci o presupune ca premisă fundamentală de structurare a propriului său demers).

De altfel, asemănător complementarității dintre metodele dogmatică și dialectic-ontologică specifice demersurilor metafizice imanentiste românești, și în structurile demersurilor metafizice transcendentiste apusene se practică o atare complementaritate metodologică, în ultimele decenii ale secolului al XX-lea propozițiile metafizice fiind tot mai accentuat induse sau deduse printr-o sinteză între gândirea fenomenologică și gândirea analitică (hermeneutică actuală operând predilect printr-o atare sinteză). Ceea ce anunță o din ce în ce mai fructuoasă convergență între existențialism și neopozitivism în explicația ontologică și, pe acest teren, în abordarea condiției umane. Cu particularitatea că instanța transcendentă pentru fenomenologie și existențialism este *ființa în sine* (absolutul), considerată ca domeniu al nemijlocitului gândirii, pe care intelectul îl induce prin salt, iar pentru empirismul logic și cercetarea analitică, instanța transcendentă este esența

(concepută ca general și nu ca universal integral desolidarizat de individual), considerată ca mijlocitul gândirii, dobândit de intelect prin abstractizare (regresivă sau progresivă) de la individual spre general sau de la un general de grad inferior la unul de grad superior, cu o din ce în ce mai largă putere de cuprindere cognitivă (având ca țintă, la limită, infinitul).

În această ordine de idei, este important de observat faptul că nici fenomenologia nu se sustrage metodei abstractizării în mecanismul instituirii ființei. La Husserl și Heidegger intuirea acesteia ca universal este de natură teoretică și nu empirică, ține de puterea de pătrundere a intelectului dincolo de aria nemijlocitului empiric, modelul cel mai adecvat al demersului fenomenologic fiind intuiția matematică de tipul celei pe care Descartes și Leibniz au instituit-o ca metodă de construcție ontologică – pe care și Kant a preluat-o ca procedeu al metodei sale apriorice de inducere a transcendentului.

Dincolo de analogiile ce se pot face între sinteza fenomenologică-analitică occidentală și sinteza dogmatic-dialectică românească (ambele operând o interacțiune între valorile umanist-antropologice și valorile logic-raționale), demersul ontologic occidental se păstrează esențialmente în limitele dualismului ontologic de sorginte platoniană, iar cel românesc perseverează în perimetrul monismului ontologic de sorginte plotiniană – fiecare din aceste două soluții ontologice majore decurgând dintr-o substanțiere metafizică cultică diferită – cea occidentală dintr-o matrice stilistică catolică, iar cea răsăriteană, dintr-una ortodoxă. Cu particularitatea că în meditația ontologică românească cele două modalități de proiectare ontologică se împletesc, realizându-se o sinteză între imanentism și transcendentism, între monism și dualism ontologic.

Demersul românesc al transcendentului „întru” existență

Pe de o parte, la apuseni ca și la români, în anumite contexte spirituale transcendentul (ca ființă în sine) este postulat ca o instanță-temei, situat în universal (aici apare o similitudine între Heidegger și Noica), iar pe de altă parte, la români transcendentul, în variantă strict imanentistă, este situat „întru” existență, mai bine zis întru „devenire” existenței, fapt ce-i conferă transcendentului atributul existențialității în măsura în care dobândește determinații ca și individual (aici Noica se diferențiază de Heidegger – diferențiere de tipul celei dintre dualismul și monismul ontologic, dar în care se păstrează ca element comun transcendentul ca temei și nevoia de transcendent în vederea realizării condiției umane).

Această situare a transcendentului (în ipostază de Marele Anonim) în universal, deci într-o lume de „dincolo”, este postulată nemijlocit și de Blaga – el apropiindu-se în această privință de modelele ontologice dualiste apusene. Dar, spre deosebire de acestea, modelul său ontologic postulează căi de comunicare între transcendent și immanent (transcendentul *coboară* în immanent, iar imanențul se *deschide* și-i revelează transcendentul – este adevărat în limitele unei cenzuri transcendente). Se poate aprecia, din acest punct de vedere, că la Blaga

transcendentismul dualist se corelează cu imanentismul monist – lucru mărturisit de el, sub influența unei matrici stilistice de tip sofianic, specifică ortodoxiei creștine (în acest cadru de soluționare ontologică, dualismul blagian se disociază de cel heideggerian și, prin aceasta, chiar și de cel clasic, platonian și hegelian – fapt de asemenea mărturisit de filosoful clujean –, apropiindu-l mai mult, ca metodă și semnificare ontologică, de transcendentismul kantian).

Ne exprimăm părerea că afirmarea expresă a situații în liniamentele unei soluționări monist-imanentiste a problemei ontologice, de factura celei pe care o avansează ontologia românească originală a secolului al XX-lea – ne referim în această privință nu numai la construcțiile ontologice ale lui Blaga și Noica, ci și la altele de aceeași natură (în mod cu totul deosebit la proiectul ontologic sugerat de metafizica lui Nae Ionescu și proiectul ontologic cu totul original schițat de Mircea Vulcănescu, precum și nu mai puțin la ontologia implicită a personalismului energetic elaborat de Constantin Rădulescu-Motru) – nu mai apare acum atât de necesară (în cadrul actualelor demersuri metafizice), așa cum era (necesară) în condițiile dominării unor soluționări materialiste și pozitivistice ale problemei ontologice. Deoarece punerea problemei (ca în raționamentele metafizice clasice de tip dualist) primordialității, a principiului sau temeiului situat într-o lume suprapusă existenței, etajată pe o verticală dincolo de lumea de aici, nu mai are suficiență rezonanță în mentalitatea actuală a oamenilor.

Una din cele mai importante consecințe metodologice ale acestei depășiri este aceea că sistemele ontologice nu mai pot fi apreciate simplist (și reducționist), ca materialiste sau idealiste și nici ca moniste sau dualiste (din perspectiva rezolvării problemei raporturilor dintre immanent și transcendent) – dovedindu-se, în această privință, valoarea metodologică a hilemorfismului aristotelian în circumscrierea cadrului metodologic al punerii problemei ontologice și, nu mai puțin, a soluționării de principiu a acesteia – cu rezervele laice cunvenite – chiar de către Toma d’Aquino, în încercarea sa de a pune capăt certeii universalității (a disputei ontologice dintre realismul și nominalismul medieval). De altfel, soluționări realist-ontologice ca cele propuse de Nicolai Hartmann și Mircea Florian, sau cele pluralist-ontologice de tipul celei propuse de Karl Popper, nu mai operează cu transcendentisme clasice și nici nu se afișează ca imanentiste.

Fie și numai din acest punct de vedere poate fi apreciată valoarea metodologică a meditației filosofice românești în contextul problematizărilor pe care le are de configurat și rezolvat gândirea filosofică europeană (și nu numai), a aportului ei la construcția metafizică majoră a actualei epoci de reasezare și construcție valorică și, de ce nu, după cum se exprima Blaga, cu mai mult de jumătate de secol în urmă, la declanșarea unui proces de fundare a unui nou „eon dogmatic” (a unei noi paradigme de filosofare asupra lumii și destinului uman). Trebuie precizat că numai pentru a le sublinia originalitatea față de cele occidentale, noi am apreciat ca imanentiste sau cu o deschidere imanentistă modelele ontologice românești (respectiv, din rațiuni metodologice) – autorii acestora nesimțind nevoia să și le aprecieze în acest fel și nici să și le considere a fi superioare altora.

O preocupare de prim ordin: Pregătirea pentru examenul de licență

Profesorii răspund întrebărilor puse de *Opinia națională*.

II Confirmând faptul că, într-adevăr, la Universitatea *Spiru Haret* pregătirea studenților pentru susținerea examenului de licență reprezintă una din preocupările primordiale, la redacție continuă să sosească răspunsuri date de profesori întrebărilor adresate de *Opinia națională*. În cele ce urmează, reluăm întrebările și publicăm o parte din răspunsurile primite.

1. Cu ce capital de experiență intrați în pregătirea examenului de licență?
2. Ce forme și modalități de pregătire, special inițiate pentru studenții din ultimul an, folosiți?
3. Ce ați întreprins pentru ca experiența să circule și ce șanse în plus oferiți studenților în acest an universitar pentru a intra la examenul de licență cu o mai mare încredere în forțele proprii?
4. Care este, în opinia dvs., momentul decisiv al opțiunii pentru tema lucrării de diplomă, care marchează și începutul activității în vederea elaborării acestei lucrări?
5. Puteți oferi exemple concrete privind preocupările în acest domeniu?

Conf. univ. dr. Sergiu MEICA,
Facultatea de Medicină Veterinară

1. Experiența profesională în domeniu, de peste 30 ani și cea didactică de peste 8 ani, îmi permite să abordez un asemenea moment cu responsabilitate, realism și exigență necesară.
2. Am organizat mai multe vizite în diverse obiective economice de prelucrare a produselor alimentare de origine animală, mai multe întruniri, mese rotunde cu studenții, ocazii la care am discutat sincer, deschis și realist problemele profesiei, probleme sociale, sarcini de viitor în general, am vorbit despre viață, concret, cu solicitările ei de zi cu zi.
3. Cu studenții care au lucrare de diplomă la disciplină am lucrat și lucrez cu ei cot la cot la disciplină și în Institutul de Igienă și Sănătate Publică Veterinară pe care-l conduc. Antrenându-i în rezolvarea unor probleme concrete, cotidiane ale profesiei, studenții și-au verificat potențialul și au căpătat mai multă încredere în forțele lor.
4. Ca urmare a audierii cursului, a discutării problemelor ce apar în domeniu la zi, în fiecare an 5-7 studenți își aleg lucrări de diplomă la disciplină, iar mulți dintre aceștia în limita posibilităților continuă, după terminarea facultății, să lucreze în domeniul igienei și sănătății publice.
5. În ultimii 3 ani, în fiecare an 5-7 studenți își susțin lucrări de diplomă la disciplină, obținând calificative de 8, 9 și 10. În anul 2002, 6 studenți vor susține lucrări de diplomă la disciplină. În vederea pregătirilor cât mai corespunzătoare, periodic, ne întâlnim, lucrăm împreună la partea experimentală a lucrărilor, discutăm interpretarea rezultatelor, stabilim împreună concluzii, încercând astfel, să modelăm viitorii specialiști, cercetători.

Prof. univ. dr. Dorin CLOCOTICI,
decanul Facultății de Drept, Constanța

1. În acest capital de experiență se înscriu examenele organizate până în prezent pentru studenții Universității *Spiru Haret* Constanța la Universitatea de stat *Ovidius* Constanța, la care am participat în fiecare an în calitate de președinte sau de vicepreședinte.
2. Fiecare student este reprezentat de conducerea facultății la câte un cadru didactic titular de curs, care este desemnat îndrumător al lucrării de licență.
- Se discută, analizează și hotărăște, în cadrul întâlnirilor repetate dintre fiecare student și coordonatorul științific, asupra tematicii, conținutului, formei fiecărei lucrări, asigurându-se și folosirea corespunzătoare a legislației românești și comunitare, a doctrinei și jurisprudenței din România, Uniunea Europeană și din spațiul american.
3. Întâlnirile periodice cu studenții, în fiecare lună, oferă prilejul analizării stadiului pregătirii lucrărilor, problemele care apar și apoi se organizează dezbateri ale acestor situații în cadrul fiecărei ședințe de consiliu.
4. În cadrul celor nouă cercuri de studiu ale studenților (care funcționează cu regularitate, sub conducerea titularilor de curs), studenții sunt îndrumați în a-și alege teme de cercetare și apoi sunt ajutați și îndrumați pentru întocmirea unor referate.

Studenții cei mai merituoși continuă și în anii următori cercetarea asupra temei inițiale, sigur, cu o lărgire a ariei de investigare, informare și finalizarea lor prin redactarea unor referate tot mai concludente (ținând seama de doctrină, jurisprudență și evoluția legislației românești și a celei comunitare).

Parte dintre lucrările de licență, anume cele mai bune, sunt cele care au fost realizate în condițiile menționate și în mod progresiv, în cadrul cercurilor de studii studențești.

Cealaltă studenți sunt îndrumați încă din anul al III-lea să se orienteze asupra temelor pe care le preferă, fiind și îndrumați asupra alegerii temei.

Din aceste momente începe practic pregătirea demersului de cercetare științifică realizat de studenți, care se concretizează în lucrarea de licență.

Exemplele cele mai concludente sunt chiar rezultatele foarte bune obținute de majoritatea studenților noștri la examenele anterioare de licență (rezultate pe care le-am comunicat conducerii Universității *Spiru Haret*) și bune rezultate obținute de absolvenții în cadrul activităților profesionale pe care le desfășoară în prezent în calitate de avocați, judecători, procurori, preparatori ori asistenți universitari etc.

Pagină realizată de Adela DEAC

În numărul următor al revistei, vom continua publicarea răspunsurilor primite la redacție.

Prof.univ.dr. Ioan N. ROȘCA,
decanul Facultății de Filosofie și Jurnalistică

1. În pregătirea examenului de licență, experiența acumulată de facultatea noastră, stocată de cadrele didactice și transmisă an de an studenților din anii terminali, datează din 1996, an în care s-a confruntat cu licența prima promoție de absolvenți. În acest an universitar, se află în fața examenului de licență cea de-a șaptea promoție de absolvenți. De la prima la ultima promoție, experiența noastră s-a îmbogățit an de an.

Pentru studenții din ultimul an de învățământ, **prima condiție** a reușitei la examenul de licență este aceea de a deveni absolvenți ai facultății și nu oricum, nu la limita mult alintatului, de către unii, „cinci”, ci cu note onorabile, care să ateste un suport teoretic suficient de trainic pentru o bună prestație la licență. Cei care au de susținut și reștanțe din anii anteriori își afectează serios participarea la licența din vară. Pentru ei vom organiza o sesiune de reștanțe în aprilie.

Prima condiție realizată, mai rămân încă două de satisfăcut: **buna cunoaștere a bibliografiei cerute la examenul de licență și elaborarea unei lucrări de diplomă corespunzătoare** sub aspect cantitativ (minimum 30 de pagini) și calitativ (expunere corectă și coerentă, interpretare pertinentă, utilizarea bibliografiei, conform normelor metodologice în vigoare etc.).

Pentru cunoașterea bibliografiei, am afișat, ca și în anii anteriori, listele bibliografice imediat ce acestea au fost definitivare de către facultățile de stat care organizează examenul de licență. Și tot ca în anii precedenți, am inclus lucrările de bază, care se repetă de la o sesiune de licență la alta, în bibliografia cursurilor și seminarilor corespunzătoare.

Pentru realizarea din timp a lucrărilor de diplomă, am revăzut și afișat încă de la începutul actualului an universitar listele cu temele propuse de titularii de curs și am stabilit date precise până la care lucrările pot fi depuse la secretariat.

2. Preluând experiența din perioada în care durata studiilor la cursurile de zi și cu frecvență redusă cuprindea un semestru în plus consacrat preparării licenței, în acest an am organizat pentru studenții din ultimul an un **cerc săptămânal de filosofie**, în care cadrele didactice analizează cu cei interesați lucrările incluse în bibliografia examenului de licență. Intenționăm să înființăm un cerc similar și la catedra de jurnalistică.

3. Experiența acumulată de profesori și de studenți privind licența nu se transmite automat, mai ales datorită faptului că fiecare promoție de absolvenți părăsește băncile facultății și nu se mai întâlnește cu cei care vin din urmă. În schimb, profesorii rămân și fiecare coordonator îi informează pe studenții aflați sub îndrumarea sa despre condițiile unei reușite certe. Pe de altă parte, și conducerea facultății s-a întâlnit cu studenții din anii terminali și le-a prezentat exigențele profesionale și chiar pe cele morale, pe care le incumbă examenul de licență. În plus, pentru a le conferi mai multă încredere în forțele proprii, am apelat la profesorul îndrumător de an, la cadrele didactice care lucrează cu ei, la profesorii îndrumători să le ofere toate informațiile necesare privind acest tip de examen. În același scop, am căutat să le oferim cunoștințe suplimentare prin amintitul cerc de filosofie. În fine, la solicitarea unora dintre ei, conducerea Universității *Spiru Haret* a încheiat o convenție cu conducerea Universității de Vest din Timișoara ca aceasta să-i primească la examenul de licență organizat de Facultatea de Litere, Filosofie, Istorie și Teologie și pe acei absolvenți de la noi care optează să-și susțină licența în acest centru universitar, ceea ce s-a și întâmplat în sesiunea din februarie 2002.

4. Momentul optim al alegerii temei lucrării de diplomă îl constituie sfârșitul penultimului an de studii, sau, cel târziu, începutul ultimului an. Aproape toți care depășesc acest termen intră în criză de timp.

5. Am condus nu puține lucrări de diplomă, poate chiar prea multe. Numai în acest an coordonez 15 (cincisprezece) lucrări. Cei mai mulți dintre candidați mă întâlnesc săptămânal, mă consultă, îmi prezintă capitolele elaborate. La rândul meu, îi orientez nu numai în privința lucrărilor de diplomă, ci și a probelor scrise și le pun la dispoziție cărți sau alte materiale ajutătoare.

Prof. univ. dr. Septimiu Florian TODEA,
decanul Facultății de Educație Fizică și Sport

1. Facultatea de Educație Fizică și Sport a Universității *Spiru Haret* a fost absolvită, până în prezent, de 6 promoții. Dintre studenții care s-au prezentat pentru a susține examenul de licență, peste 95% au promovat acest examen, fapt ce confirmă buna lor pregătire, eficiența procesului de învățământ desfășurat în această instituție de învățământ superior.

An de an, a crescut numărul studenților înscriși la Facultatea de Educație Fizică și Sport, precum și al cadrelor didactice. În prezent, toate cadrele didactice sunt titularizate în învățământul superior, iar 75% sunt încadrate cu carnet de muncă la Universitatea *Spiru Haret*. Multe cadre didactice ale facultății sunt doctoranzi sau au obținut titlu de doctor în științe. De asemenea, resursele materiale s-au îmbunătățit permanent. Facultatea dispune, în prezent, de condiții bune pentru desfășurarea unui proces de învățământ modern, orientat spre calitate și performanță. Astfel, cu ajutorul Fundației *România de Mâine* și a Universității *Spiru Haret* s-a realizat un modern Complex sportiv care cuprinde, pe o suprafață de cca. 3 ha., 15 terenuri pentru jocuri sportive, discipline prevăzute și în Planul de învățământ, pentru a fi însușite de către studenți. Facultatea de Educație Fizică și Sport beneficiază de o bibliotecă care cuprinde peste 6500 de volume: cursuri și alte lucrări metodice de specialitate.

Pentru toate disciplinele cuprinse în Planul de învățământ există cursuri, elaborate de către cadrele didactice ale facultății. La îndemâna pregătirii, a perfecționării studenților există un sistem perfecționat de mijloace ale informaticii, studenții având acces la rețeaua INTERNET.

În acest context, se desfășoară și procesul de pregătire a susținerii examenului de licență.

2. La nivelul anilor de studiu și al tuturor grupelor de studenți sunt nominalizate cadre didactice care asigură îndemânarea profesională, științifică a studenților. De asemenea, cadrele didactice cu o bogată experiență didactică și științifică îndrumă, din punct de vedere metodice, științifice, elaborarea lucrărilor de diplomă.

La nivelul Facultății de Educație Fizică și Sport s-a constituit, din anul 2001, un **Cabinet de Informare, Orientare și Consiliere a studenților** care, la solicitarea acestora, asigură consilierea și orientarea și în ceea ce privește susținerea examenului de licență. De asemenea, studenții din anul IV sunt cu operativitate informați asupra conținutului examenului de licență și modului de desfășurare a acestuia la nivelul tuturor facultăților de profil care au dreptul de a-l organiza.

La fiecare sesiune de comunicări științifice organizate de Facultatea de Educație Fizică și Sport studenții au posibilitatea să prezinte unele comunicări cuprinzând sinteza lucrărilor de diplomă sau unele capitole ale acestora (ca de exemplu: obiectivele lucrării, ipoteze, metode, mijloace de cercetare, evaluare etc.).

3. Periodic, se organizează întâlniri ale studenților din anul IV, cu decanul facultății, membrii Consiliului profesoral, cu îndrumă-

torul de an, cu care ocazie se realizează o informare curentă privind stadiul de organizare a examenului de licență.

La începutul anului universitar, pentru studenții anului III sunt afișate, la avizierele special amenajate pe discipline/specializări, temele de lucrări de diplomă propuse studenților pentru a fi cercetate, finalizate.

La nivelul Cabinetului de Informare, Orientare și Consiliere a studenților anului IV se asigură inclusiv informațiile legate de modul de desfășurare a examenului de diplomă la facultățile care au dreptul de organizare a acestui examen.

Începând cu acest an, se va organiza în luna aprilie a.c. o secțiune specială, în cadrul Sesiunii de comunicări științifice, pentru studenții Facultății de Educație Fizică și Sport.

4. Consider că pentru studenții Facultății de Educație Fizică și Sport momentul optim pentru alegerea temei lucrării de diplomă este o dată cu definitivarea opțiunii lor pentru specializare, în anul III. Acest fapt este în conformitate cu Ordinul Ministerului Educației și Cercetării, care stabilește un timp de 3-4 semestre pentru elaborarea lucrării de diplomă.

Prof. univ. dr. Carmen STOIANOV,
decanul Facultății de Muzică

1. Pregătirea examenului de licență este o prioritate pentru întregul corp profesoral și pentru studenții noștri. Ca atare, documentarea privind programele de licență – din punctul de vedere al conținutului – a fost realizată deja cu câteva luni în urmă. S-a trecut apoi la aprofundarea celor mai semnificative capitole atât de ordin teoretic, cât și aplicativ. În acest sens, experiența anilor trecuți și-a spus cuvântul; unui nivel de exigență sensibil crescut trebuie să îi corespundă un standard avansat de stăpânire a materiei. Or, la acest punct, experiența acumulată în timp are de spus un cuvânt hotărâtor.

2. Modalitățile de pregătire sunt variate și ceea ce este mai important – susținute în ritm constant, pe întreg parcursul anului universitar. Din semestrul al doilea, sarcina cadrelor didactice aproape se dublează, deoarece, pe lângă promoția de zi și frecvență redusă din anul curent, se adaugă și absolvenții din promoțiile trecute; unii dintre aceștia nu sunt „la zi” cu noile cerințe, cu schimbările introduse de Ministerul Educației și Cercetării. Dar, pentru că întregul nostru corp profesoral ține la prestigiul facultății, își asumă datoria de a-i orienta și pregăti pe toți la cotele competitivității.

Cursuri de pregătire pe subgrupe și chiar prin lucru individual, totul axat pe tematica atât de densă a domeniului muzical, au loc chiar de mai multe ori în aceeași săptămână. În paralel, încă de la verificările și examenele anului III de studiu, unii profesori și-au familiarizat studenții cu modul în care vor fi examinați.

Zi de zi, cartea și computerul asigură buna pregătire a studentului la Universitatea *Spiru Haret*

totul pentru a-i sprijini în orele de pregătire individuală, pregătire ce trebuie să precadă un examen sever.

3. Întâlnirile cu studenții anului IV zi sunt frecvente, lunar, în primul semestru, iar în al doilea ating un ritm săptămânal. Aceste întâlniri sunt axate pe probleme ridicate de studenți. Cu acest prilej, întrebările lor capătă răspunsuri. Inclusiv întrebărilor nerostite (li se dau „în avans” răspunsuri orientative, informații de ultimă oră și indemnuri necesare în susținerea probelor sau elaborarea lucrării de licență. Orientarea corectă se face printr-o perspectivă cât mai realistă.

4. Multitudinea unghiurilor de vedere privind domeniul muzical, ca și subdomeniile acestuia reflectă interesul studenților pentru teme cât mai originale. Considerăm că momentul optim pentru abordarea temei și etapele secvente – punctaj, documentare, realizare – este începutul semestrului II din anul III zi, respectiv anul IV, frecvență redusă. Aceasta permite un dialog susținut cu profesorul îndrumător, mai ales în lunile ce preced vacanța de vară, când timpul permite elaborarea unor importante articulații din lucrare. De asemenea, documentarea poate continua și în bibliotecile altor orașe.

5. Exemplele nu sunt puține: studenții noștri sunt interesați ca rezultatele licenței să le reprezinte nivelul lor de pregătire, profesorii – de asemenea.

De aceea, nu puține sunt cazurile când lucrările au fost restituite spre refacere, sau când a fost nevoie să forțăm ritmul pregătirii intensive la materii ca „teoria muzicii, solfegiu, dictat”, „armonie”, „dirijat coral”, „ansamblu coral”, materii la care se pune accent pe latura practico-aplicativă.

Prof. univ. dr. Marin DUMITRU,
Facultatea de Management Financiar-Contabil

1. Având în vedere semnificația acestui moment de susținere a examenului de licență, am pus un accent deosebit pe perioada de organizare a pregătirii studenților, putându-se vorbi despre o adevărată metodologie în acest sens. Astfel, s-au fixat pe discipline și s-au afișat din timp coordonatorii de lucrări de diplomă; s-a elaborat structura tematică, temele fiind puse la îndemâna studenților; s-au întocmit grile pentru disciplinele de examen; au avut loc întâlniri succesive între coordonatorii de lucrări și studenți. Sistematic s-a examinat modul în care titularii de discipline, catedrele sunt ele însele pregătite pentru a asigura o îndrumare competentă, cât mai adecvată acestui moment, a susține un dialog permanent cu viitorii manageri, contabili, finanțiști. De fiecare dată, am îmbogățit

„arsenalul” de mijloace și modalități de pregătire, străduindu-ne să reperăm și să asigurăm culegeri de teste-grilă, titluri noi de carte, la care studenții ce urmează să susțină acest examen să aibă acces.

În concepția mea, pentru a se forma o imagine cât mai clară, complexă asupra nivelului de pregătire a absolvenților ar fi oportun să se susțină examen atât la subiecte de sinteză, cât și la un număr de teste-grilă.

2. Am pregătit mai multe serii de studenți care au înregistrat rezultate remarcabile la examenul de licență.

Am făcut parte din comisii la examenul de licență în 3 centre universitare, iar experiența acumulată am valorificat-o la pregătirea absolvenților.

3. Într-adevăr, studenții sunt complexați de nevoia de a se prezenta la o altă instituție pentru susținerea lucrării de diplomă, însă având în vedere că au apărut și alternative – alte universități – au început să dea examene și în alte centre. Firește, exigențele sunt la fel de mari pretutindeni. Dar având o pregătire solidă, au putut să le facă față. Astfel, la sesiunea din februarie 2002 au obținut mulți din cei prezentați, note de 10 și 9 la susținere, iar la scris note de 8 și 9.

4. Momentul decisiv pentru alegerea temei este cu 12-15 luni înainte de examen.

5. Sunt studenți de la zi care au finalizat lucrarea de diplomă încă din luna decembrie.

Cred, totuși, că îndrumătorii de lucrări de diplomă trebuie să oblige studenții care doresc să susțină examenul în anul absolvirii, să finalizeze lucrarea înaintea ultimei sesiuni de examen.

Prof. univ. Vasile CREȚU,
Facultatea de Drept

1. Sunt profesor la această facultate din anul universitar 1998/1999 și predau disciplina Drept internațional public.

Nefiind una din disciplinele fundamentale (civil, penal), numărul studenților care solicită să întocmească lucrări de licență este relativ redus (16 – 18 anual).

În același timp, însă, calitatea studenților ce întocmesc lucrări în acest domeniu este foarte bună, opțiunea lor fiind determinată de o anumită afinitate pentru cunoștințele de drept internațional și, ca atare, și calitatea lucrărilor este în cea mai mare parte superioară (am propus până în prezent numai note de 10 și 9).

2. Lucrez cu studenții din momentul în care își exprimă opțiunea, îi informez asupra modului cum se întocmește o lucrare, le indic bibliografia fundamentală și eventual bibliotecile și instituțiile în care poate fi consultată, în raport de tematica abordată, le atrag atenția asupra problemelor de bază ce urmează a fi tratate, apoi discut cu ei, după 2-4 săptămâni planul pe care l-au întocmit și bibliografia completă a lucrării.

3. Momentul următor (al treilea) este corectarea lucrării întocmite și discutarea problemelor tratate, însoțită de indicații asupra rețușurilor și completărilor necesare.

Ultimul moment este cel al întocmirii referatului asupra lucrării în formă definitivă.

Nu cred că anul acesta studenții noștri vor avea o șansă în plus, având în vedere că ei vor da examen tot la alte instituții de învățământ superior, cu profesorii de acolo.

4. Procesul opțiunii este unul complex. În orice caz, eu mă străduiesc să procedez în așa fel, încât studenții să îndrăgească această materie și să-și aleagă tema de aici.

Uneori studenții își aleg teme de drept internațional în timpul anului III, când se predă cursul, dar în cele mai multe cazuri în anul IV, când trebuie să pregătească teza.

Cu cât România va fi ea însăși, cu atât va fi mai europeană

Cu ocazia vizitei efectuate la Universitatea *Spiru Haret* (*Opinia națională* nr. 327), ambasadorul Spaniei la București, **Excelența Sa Jesús ATIENZA SERNA**, a participat, în studioul central al tvRM, la o dezbatere pe tema raporturilor intereuropene și de politică internațională, la care au luat parte prof.univ.dr. **Ion Dodu Bălan**, director al Departamentului de Cultură al Fundației *România de Măine*, prof.univ.dr. **Elena Bălan**, prorector al Universității *Spiru Haret*, și prof.univ.dr. **Constantin Vlad**, director al Departamentului de Politică Externă al Fundației.

Redăm, în cele ce urmează, textul acestei dezbateri.

Prof. univ. dr. **Elena Bălan**:

– Excelență, în primul rând, aș vrea să vă urez bun venit în Universitatea noastră, aici, la sediul Facultății de Drept și la cel al Facultății de Limbi și Literaturi Străine. În același timp, aș vrea să vă mulțumesc pentru că ați acceptat invitația Televiziunii *România de Măine* pentru a face un schimb de idei și pentru a vă exprima părerea cu privire la unele probleme actuale de mare interes. E bine știut că relațiile dintre Spania și România (mă refer la relațiile diplomatice, economice, politice, culturale) s-au dezvoltat de-a lungul a 100 de ani, cu o scurtă întrerupere de aproape 20 de ani, ca o consecință a războiului civil din Spania. Din această perspectivă, am dori să aflăm părerile dvs. cu privire la stadiul actual al relațiilor diplomatice între Spania și România.

Ambasadorul Spaniei, Excelența Sa Jesús Atienza Serna:

– În primul rând, țin să vă mulțumesc pentru invitație, precum și pentru cuvintele calde, adresate mie. Consider o onoare și îmi exprim satisfacția că am ocazia să mă adresez telespectatorilor acestui post de televiziune. Deși înțeleg în mare, regret că nu mă pot adresa cu suficientă fluiditate în limba română. Sper că înainte de a mi se termina misiunea în România, următoarea întvedere să aibă loc aici, în limba română. Referitor la relațiile dintre Spania și România: nu mă voi întoarce mult în istorie, aceasta fiind una dintre ambițiile ambasadorilor de a căuta conexiuni în trecut. Eu mă voi referi doar la ultimii 12 ani, pentru că îi consider cei mai semnificativi din punctul de vedere al României moderne, al României angajate în democrație, în democrația europeană, cu toate implicațiile ei. Relațiile noastre au cunoscut două etape, cu unele sușuri și coborâșuri. Am demarat în forță la începutul anilor '90, Revoluția din '89 trezind un extraordinar entuziasm în Spania, ceea ce a dus la un număr important de vizite și schimburi politice, reușind chiar să creăm un cadru juridic privilegiat între cele două țări, printre care și un Tratat de prietenie și cooperare între Spania și România; un asemenea tratat am semnat doar cu câteva țări din lume.

Dar, începând cu anii '96, '97, relațiile noastre au început să lăncezească, poate și pentru că nu erau susținute de o bază economică. Era doar un simplu impuls politic. Apoi am avut o perioadă de relativă răcire sau înghețare a relațiilor. Dar am revenit. Cred că anul trecut am stabilit o etapă nouă în relațiile noastre, o relansare a acestora, care au coincis cu vizita Premierului Aznar la București, precum și cu vizita în Spania a Președintelui Ion Iliescu, a miniștrilor agriculturii și integrării europene, în Spania. Cred că la sfârșitul anului trecut, relațiile noastre au căpătat un nou contur, o imagine ambițioasă pentru ambele țări.

Acum, începem 2002, care aș vrea să fie anul consolidării acestor relații. Totodată, Spania are șansa Președinției Uniunii Europene care poate ajuta ambele țări să lucreze împreună în această perioadă crucială pentru România, dar crucială pentru Uniunea Europeană și, totodată, pentru relațiile dintre cele două țări. Îmi pun mari speranțe că într-un an sau doi vom reuși ca relațiile dintre România și Spania să se ridice la nivelul corespunzător celor două țări, adică dimensiunilor, istoriei și relațiilor lor culturale și sociale.

Prof. univ. dr. **I.D. Bălan**:

– Excelență, vrând să abordăm și unele probleme de ordin cultural, vă cer permisiunea să fac un foarte succint istoric pentru a defini cadrul în care s-au desfășurat aceste relații dintre cultura română și cultura spaniolă. Este necesar, și pentru noi, dar mai cu seamă pentru telespectatorii noștri, pentru care aș vrea să reamintesc, așa cum s-a spus până acum și în discuția pe care ați avut-o cu domnul rector, profesorul Aurelian Bondrea, cum ați mărturisit și aici, că relațiile culturale spaniolo-române au rădăcini foarte îndepărtate în timp. Îmi face plăcere să reamintesc faptul că, la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, unul dintre cei mai iluștri domnitori români, Mihai Viteazul, care a realizat prima unire a tuturor provinciilor românești, la 1600, se afla în corespondență cu regele Spaniei, Filip al III-lea, solicitându-i ajutorul pentru luptele care urmau să fie duse cu otomanii. Ceea ce ne bucură pe noi foarte mult și cred că luminează optimist discuția noastră este faptul că unul dintre cei mai străluciți dramaturgi ai Europei, foarte jucat pe toate scenele lumii, Lope de Vega, l-a avut ca personaj, într-una din piesele sale, tocmai pe Mihai Viteazul. Deci, relațiile încep devreme, continuă pe urmă, se fac traduceri, nu întotdeauna direct din spaniolă, ci prin intermediul limbii latine sau franceze. Au fost traduse operele tuturor figurilor ilustre ale culturii spaniole, nu mai vorbesc de faptul că întemeietorul școlii în limba română, Ion Eliade Rădulescu, și-a făcut o mândrie din a traduce în românește *Don Quijote de la Mancha* a lui Cervantes. Un contemporan de al lui Kogălniceanu, care a jucat un rol politic excepțional în faurirea României moderne, în Revoluția de la 1848, în Unirea Principatelor în 1859, a făcut, cred, prima vizită, om de mare, uriașă cultură în Spania și a scris o carte, *Noțile spaniole*, însemnări spaniole. După el a fost așa-numitul rege al poeziei românești Vasile Alecsandri, care a scris la un concurs o poezie, *Cântecul gîineii latine*, care a fost premiată la Montpellier, la concursurile care se făceau între țările de limbă latină. Au fost oameni, cum a fost Vizante, care și-a dat o teză de licență, la Madrid, la sfârșitul secolului al XIX-lea; apoi aș vrea să remarc un sentiment de recunoștință pentru Spania, care a găzduit într-o vreme tristă, pentru istoria noastră contemporană, personalități dintre cele mai ilustre. Un poet dintre cei mai importanți din perioada interbelică a fost, de pildă, Aron Cotruș, care colabora la revista *Insula*, a fost apoi Buiucoeanu, un mare lingvist, numeroase ale personalități de primă mărime, care au trebuit să-și părăsească țara de spaima cenzurii și a tribunalelor comuniste, și în Spania și-au găsit a doua lor casă. Acolo, de pildă, Aron Cotruș a scris o splendidă epopee, din nefericire, la noi, aproape necunoscută *Rapsodia Iberică*, în care a făcut o istorie paralelă a Spaniei și a României, în versuri, a scris-o în spaniolă direct și versiunea nu a tradus-o, ci a făcut o versiune în română. Deci, avem foarte multe puncte de contact, s-au tradus cele mai de seamă opere din literatura spaniolă la noi: dramaturgie, proză, filosofie, au avut un mare ecou cărțile lui Ortega y Gasset, ale lui Unamuno, care au influențat mari personalități ale culturii române din perioada interbelică. S-au făcut, de asemenea, traduceri în spaniolă, deci, avem multe puncte de contact, îngăduiți-mi să nu fiu didact, dar să repet două-trei puncte de reper: mai întâi, ca două popoare romane, unul așezat în extremitatea vestică a Imperiului Roman, celălalt în extremitatea estică a Imperiului Roman, după 1054, după marea schismă, unul popor creștin, dar romano-catolic, spaniolii; noi, popor creștin, dar ortodox, cu toate consecințele care decurg pentru etnopsihologia celor două popoare din această realitate. Deci, Excelență, aș putea să enumăr multe asemănări; când am vizitat, de pildă, un muzeu de la San Sebastian cred că era, am rămas uimit să văd un muzeu etnografic în care am identificat, punct cu punct, piese pe care le întâlnești la noi în unele muzee de etnologie, de cultură populară, pe care le întâlnești la noi în Munții Apuseni. De altfel, unul dintre iluștrii scriitori, chiar și poet, a fost sub pseudonimul Ervin, cel care a scris prima *Histoire de la Langue Roumaine*, tipărită la Paris; Ovid Densusianu, un mare folclorist, cel care a făcut folclor comparat, a predat un curs universitar de câțiva ani despre aceste similitudini. Deci, nu vreau să le mai înșir. Excelență, cu astfel de asemănări și înrudiți, dar cum am văzut și cu unele deosebiri, așa cum a reieșit și din discuția pe care ați avut-o cu domnul rector, suntem siguri neamuri, de sânge chiar, și neamuri de sânge și spiritualcește, de aceea m-au bucurat foarte mult solicitudinea cu care domnia voastră vede aceste relații dintre cele două popoare și, mai cu seamă, perspectiva optimistă pe care ați deschis-o.

Ambasadorul Spaniei:

– Mulțumesc, domnule profesor, trebuie să recunosc că mă simt puțin complexat, nu atât ca ambasador, cât ca spaniol, datorită referirilor bogate din domeniul istoriei pe care le-ați făcut, ceea ce demonstrează că românii au avut o vocație mult mai universalistă, mai latinistă decât am avut noi, spaniolii. Mi-ați vorbit de punctele de contact care s-au stabilit în ultimii 500 de ani, de cele mai multe ori fiind vorba de români interesați de cultura și civilizația occidentală, interesați în a recupera propria lor identitate istorică și care au găsit unele conexiuni cu Spania. Este normal ca toate acestea să se fi produs în Secolul de Aur Spaniol, secolul al XVI-lea, cu Lope de Vega, Cervantes, când apare interesul românilor de a stabili relații diplomatice cu Filip al III-lea. Este probabil momentul în care Spania devine țara cea mai europeană. Este interesant cum această proiecție europeană a Spaniei și proiecția universalistă a României sunt cele care determină ca în acel moment să se stabilească cele mai multe puncte de contact.

Posterior, Spania, datorită decăderii sale economice și a dificultăților cu America Latină, se retrage din Europa; mai ales o dată cu problemele avute cu Țările de Jos, Spania se retrage un pic din Europa și, deci, pierde oarecum contactul cu ea. Acesta se va relua, așa cum ați menționat că spunea José Ortega y Gasset și Unamuno, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când în Spania apare mișcarea de regenerare, care căuta recuperarea Spaniei prin întoarcerea la relațiile ei cu Europa. Este momentul în care spaniolii de la sfârșitul secolului al XIX-lea, filosofii și scriitorii inventează cuvântul **europenizare**.

Posterior, Spania, datorită decăderii sale economice și a dificultăților cu America Latină, se retrage din Europa; mai ales o dată cu problemele avute cu Țările de Jos, Spania se retrage un pic din Europa și, deci, pierde oarecum contactul cu ea. Acesta se va relua, așa cum ați menționat că spunea José Ortega y Gasset și Unamuno, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când în Spania apare mișcarea de regenerare, care căuta recuperarea Spaniei prin întoarcerea la relațiile ei cu Europa. Este momentul în care spaniolii de la sfârșitul secolului al XIX-lea, filosofii și scriitorii inventează cuvântul **europenizare**.

Posterior, Spania, datorită decăderii sale economice și a dificultăților cu America Latină, se retrage din Europa; mai ales o dată cu problemele avute cu Țările de Jos, Spania se retrage un pic din Europa și, deci, pierde oarecum contactul cu ea. Acesta se va relua, așa cum ați menționat că spunea José Ortega y Gasset și Unamuno, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când în Spania apare mișcarea de regenerare, care căuta recuperarea Spaniei prin întoarcerea la relațiile ei cu Europa. Este momentul în care spaniolii de la sfârșitul secolului al XIX-lea, filosofii și scriitorii inventează cuvântul **europenizare**.

Prof. univ. dr. **Elena Bălan**:

– În mod special, Generația de la 1898.

Ambasadorul Spaniei:

– Așa apare ideea de modernizare a Spaniei, trebuia să se realizeze, de fapt, prin procesul de europenizare. Atunci a apărut un grup, format din Unamuno, Maeztu, care susțineau procesul invers: de spaniolizare a Europei. Dar nucleul principal al mișcării susținea europenizarea Spaniei, prin Ortega y Gasset, cel care a transformat această idee în linia directoare

Ambasadorul Spaniei la București, Excelența Sa Jesús ATIENZA SERNA, a participat la o dezbatere a postului de televiziune România de Măine (tvRM)

a gândirii sale politice. El a afirmat că Spania este problema, iar Europa este soluția. Această tradiție europeană, cu unele fluctuații, s-a menținut de-a lungul acestui secol și s-a realizat o dată cu intrarea în Uniunea Europeană. Acesta este momentul în care Spania găsește echilibrul între spaniolizare și europenizare, moment în care putem, cu adevărat, să ne simțim fără complexe spanioli și în același timp europeni. Cred că sub acest aspect există un paralelism cu România. România, ca și Spania, a avut un sentiment de ruptură de Europa, mai ales față de lumea latină, sentiment întărit de consecințele celor două războaie mondiale și ale impunerii regimului comunist; în prezent, România încearcă să-și recupereze ființa istorică cu șansa de a redeveni România, și cu cât va fi ea însăși, cu atât va fi o Românie mai europeană. Acesta este momentul în care cele două țări pot să stabilească noi relații culturale mult mai ample, nu numai la nivelul schimburilor de profesori sau bursieri, ci și o relație culturală mult mai profundă. Este interesant că informațiile despre România ne-au parvenit prin intermediul Franței. Parisul a fost puncta de legătură între România și Spania. Atât spaniolii, cât și francezii au perceput România ca pe o țară de elite, de intelectuali de o înaltă înținută și recunoscută valoare. Cioran sau Mircea Eliade sunt două figuri pe care orice persoană de nivel mediu le cunoaște. Lumea elitelor culturale spaniole consideră că România este o țară cu o bază culturală extraordinară. În această privință ați câștigat foarte mult, pentru că imaginea culturală a României în Spania, prin intermediul muzicienilor, a dramaturgilor sau filosofilor, este o imagine cu adevărat extraordinară. Acum chiar putem clădi edificiul relațiilor culturale pe o bază sănătoasă și solidă.

Prof.univ.dr. Constantin Vlad:

– Excelență, cu îngăduința dumneavoastră, aș extinde puțin planul relațiilor dintre România și Spania.

Aș profita de prezența dv. binevoitoare aici (sigur, mă gândesc că imediat o să credeți, o să vă întreb ce șanse are România? Dacă veți vrea să vorbiți despre acestea vă vom aprecia) și v-aș întreba altceva: pe credeți despre reforma internă a UE, despre reforma instituțională. Pe noi ne interesează în ce lume ne vom integra mâine? Va fi o confederație de state, va fi o federație de state națiuni, cum propun de pildă francezii, sau va fi o federație în care statele vor deveni un fel de landuri, cum propun germanii? Credeți că acest proces de adaptare a UE, din punct de vedere instituțional, va fi un succes? Aceasta ne interesează tocmai din perspectiva integrării noastre, a șanselor noastre de integrare.

Ambasadorul Spaniei:

– Când o țară își asumă președinția Uniunii Europene și se stabilește niște obiective politice cu scopul de a soluționa unele dosare ale Uniunii Europene, acea țară își pune problema de a-și încheia misiunea cu o imagine favorabilă, de buni manageri ai problemelor Uniunii Europene, pe parcursul celor 6 luni de președinție.

Aceasta a fost preocuparea noastră în '89, precum și în '95, cu ocazia celei de a doua președinții, și este principala noastră preocupare în acest moment, adică prioritizarea priorităților.

De data aceasta, trebuie să gestionăm cele 530 de probleme de pe agenda Uniunii în cele 33 de comisii ordinale (asta la Bruxelles și în Luxemburg), iar în Spania trebuie să organizăm trei întâlniri la nivel de prim-miniștri, 41 de reuniuni ministeriale și 191 reuniuni cu înalți funcționari. Este o provocare spectaculoasă, dar cred că le vom duce pe toate la bun sfârșit. Reformele interne ale Uniunii Europene reprezintă nucleul central al preocupărilor tuturor liderilor europeni, în acest moment, adică: încotro se îndreaptă Uniunea Europeană sau încotro ducem Uniunea Europeană? Problema adaptării Uniunii Europene la cele 25 de țări, sau chiar 30 peste puțin timp, este o provocare deosebită. Cred că este vorba de posibilitatea de a face față unei schimbări, care oricum ar fi trebuit să se producă, pentru că în ultimii ani s-a vorbit de o anumită pierdere a sensului identității omului simplu, a cetățeanului european, cu acest proiect european. Înainte de integrarea noilor țări în Uniune a existat o dezbatere internă cu privire la direcția spre care se îndreaptă Uniunea Europeană. S-a emis părerea că instituțiile Uniunii Europene

nu funcționau bine și, astfel, opinia publică se îndepărta de subiect. O dată cu lărgirea Uniunii Europene se pune în discuție direcția în care vrem să se îndrepte Europa. Cele mai multe țări sunt de părere că trebuie să se realizeze o apropiere pragmatică și realistă. Am convingerea că dezbaterile care au loc acum sunt mai deschise și aici pot fi exprimate toate opțiunile, deși cele realiste vor fi mai puține la număr decât se așteaptă oamenii de specialitate. Se poate trece de la ideea de Confederație, la ceaaltă extremă, adică de a menține Uniunea Europeană așa cum este acum, cu unele reglementări de îmbunătățiri, pentru a o face mai eficace. Nu vă pot spune încotro se îndreaptă Uniunea Europeană, dar vă pot spune care este poziția guvernelor spaniol. Acesta susține o reformă ambițioasă, realistă, rămânând, totodată, cu picioarele pe pământ, cum se spune. Luând în calcul toate elementele fundamentale, poziția noastră, a spaniolilor, este că Uniunea Europeană nu trebuie să se transforme într-un super-stat sau într-o Europă a birocrațiilor și nici să rămână la nivel de piață comună, adică o Europă a comercianților.

Vrem să respectăm principiul de bază și anume, păstrarea identității naționale a diferitelor state care compun Uniunea Europeană.

Se poate merge și mai departe, îmbunătățind funcționarea **instituțiilor** Uniunii Europene; **Comisia** acesteia ar putea fi întărită; poate fi reformat **Consiliul**; **Parlamentele naționale** ar putea avea un rol mai mare și să intervină direct, influențând mersul Uniunii Europene. Totodată, **Parlamentul european** ar putea avea o mai largă reprezentativitate. Trebuie mers pe linia europenizării și în cel de al treilea element: **justiția**. Jurisdicția internă a fiecărei țări trebuie să devină o problemă comunitară. Suntem pentru întărirea politicii externe, de securitate, de apărare, acordând o mai mare importanță Înaltului Reprezentant al Uniunii Europene. Credem că în foarte multe domenii poate fi îmbunătățită eficiența Uniunii Europene. Determinând o mai mare transparență a instituțiilor europene, cetățenii Europei își pot redobândi entuziasmul pentru Uniunea Europeană, desigur, fără a schimba în profunzime principiile care stau la baza creării Uniunii Europene, și anume: principiul cooperării, al solidarității și, firește, al identității naționale a țărilor componente. N-aș împărtăși teama unora, evocată aici de domnul profesor Bălan, cu privire la pierderea identității naționale.

Asta nu se poate întâmpla. Sunt de acord cu domnia sa că o Europă în care țărilor componente și-ar pierde limba, identitatea națională, n-ar fi Europa la care cu toții ne gândim. Ar fi cu totul altceva. Eu nu cred că intrând în Uniunea Europeană s-ar șterge amprenta istorică, tradițiile, tot ceea ce face ca Europa să fie Europa. Cred că se merge în direcția păstrării identității naționale. Mai degrabă m-aș întreba dacă n-ar fi mai bine să pierdem cu toții câte puțin din identitatea noastră națională pentru a ne

coaliția internațională împotriva terorismului, acționăm ca un stat de facto membru al NATO. E concretizarea acelorași convingeri. Credeți că sunt șanse?

Ambasadorul Spaniei:

– Vorbind de șansele României de a intra în UE, aș putea spune că are șanse mari.

Vorbind, însă, de certitudini, mi-e greu s-o fac. Dacă aș putea să prevăd viitorul cu certitudine, mi-aș părăsi cariera diplomatică și m-aș apuca de ghicit.

Cred că România a făcut pași importanți, în ultimii ani, pentru a îndeplini criteriile de integrare în NATO și UE. Unele realizări sunt palpabile, altele sunt greu de măsurat. Procesul de restructurare se realizează în continuare cu criteriile stabilite de Uniunea Europeană. Stă în puterea experților militari de a scurta acest proces de restructurare. Impresia asupra ultimelor rapoarte arată că lucrurile merg bine în acest sector.

Alte aspecte pot fi măsurate cu un oarecare grad de subiectivitate, însă criteriile politice și cele economice sunt mai greu de apreciat. Este important dacă puterea judecătorească are sau nu autonomie, dacă este sau nu independentă, în ce măsură există corupție, care sunt realitățile cu minoritățile, dacă economia de piață este sau nu funcțională, în adevăratul sens al cuvântului. Toate aceste elemente vor fi analizate în totalitatea lor, probabil, la toamnă, când va avea loc dezbaterea asupra țărilor candidate la aderare. Despre realizările României până în prezent, privind aspectele tehnice din domeniul militar, ultimul Raport al UE recunoaște progresele obținute în domeniul politic și în cel economic, precum și în planurile de reformă, legislative și instituționale, propuse de guvern. Totodată, golul strategic din sud-estul Europei ar fi normal să fie acoperit prin antrenarea României și a Bulgariei, alături de Grecia și Turcia, legându-le astfel de centrul Europei.

Dacă în lunile care urmează, guvernul român realizează aceste planuri de îndeplinire a criteriilor impuse, și dacă în octombrie, Comisia UE face o evaluare pozitivă a reformelor politico-economice din România, cred că România are foarte multe șanse de a fi invitată să adere.

În ceea ce privește poziția Spaniei, noi de la început am susținut că România trebuie să intre în NATO și vom continua să o susținem.

Dar aceasta este o decizie colectivă, de la care nu se poate eschiva, lăsând cea mai importantă hotărâre pe seama celorlalți. Sigur, este o decizie de consens, dar cred că șansele României sosesec pe zi ce trece.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– Este bine știut că Spania și România au semnat, printre altele, și un Acord de colaborare în domeniul învățământului, inclusiv un Program de aplicare a acestuia pentru anii 1999-2002, în care cred că dv. sunteți foarte implicat. Aș vrea să concretizați care este părerea dv. cu privire la această colaborare și, mai ales, dacă credeți că Universitățile particulare sunt incluse în acest program de colaborare. A doua provocare ar fi să ne spuneti dacă aveți o viziune optimistă, în privința unor viitoare schimburi, a acordării de burse studenților, cadrelor didactice tinere, atât din învățământul superior, cât și din cel preuniversitar.

Ambasadorul Spaniei:

– Mai întâi, trebuie să fac o precizare: pentru noi nu contează dacă sunt universități de stat sau particulare. Totul depinde de bugetul nostru de stat. Ideea de bază este că nu poate fi discriminată o universitate particulară, pentru simplul fapt că este particulară.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– Până acum au fost discriminate pentru că foarte puțini studenți, absolvenți sau cadre didactice s-au bucurat de o bursă în Spania, nici măcar pentru o lună.

Ambasadorul Spaniei:

– Este posibil să se fi făcut o discriminare, poate pentru că noi n-am dispus de suficiente mijloace materiale pentru a intensifica acest tip de schimburi. Acesta a fost unul din motivele pentru care s-au redus fondurile și pentru universitățile cu tradiție, care aveau programe în derulare. În viitor n-avem motive să discriminăm universitățile care sunt recunoscute în sistemele de învățământ din cele două țări. Import-tant este să existe astfel de schimburi și am dori să fie un număr cât mai mare posibil. În această privință, avem două căi de urmat: una, strict bilaterală, care sper să se extindă în următorii 2-3 ani; cealaltă, paralelă cu adâncirea relațiilor politice și, mai ales, economice, temă la care n-am făcut referiri cu prilejul acestei dezbateri, dar care cred că sunt de mare viitor. Pe aceste două căi vor crește fondurile și se vor extinde aceste schimburi. Se deschide extraordinara perspectivă a integrării României în Europa, când relațiile dintre studenți și universități vor cunoaște o creștere semnificativă, iar facilitățile de contacte vor cunoaște o schimbare „coperniciană”, desigur, ne referim la o perioadă de cel puțin 5 ani. Sper să acoperim golul creat în ultimii cinci ani, intensificând relațiile bilaterale și am convingerea că acesta se va realiza foarte curând.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– Excelență, ați vorbit atât de frumos și de convingător despre Europa, despre România, despre perspectivele românești, v-aș ruga respectuos să nu uitați până la sfârșitul discuției noastre să ne spuneți și impresia dv. despre Universitatea *Spiru Haret*.

Ambasadorul Spaniei:

– Recunosc că Universitatea *Spiru Haret* m-a surprins în mod foarte plăcut, pentru că auzisem vorbindu-se de această universitate, văzusem publicitate în ziare, dar nu aveam o idee clară asupra Universității *Spiru Haret*, care, repet, m-a surprins foarte plăcut.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– Dar n-ați văzut decât o mică parte din ceea ce reprezintă baza materială a Universității *Spiru Haret*. Ați cunoscut, în direct, și un produs al Universității noastre, tânăra profesoară care traduce acum este una din absolventele noastre.

Ambasadorul Spaniei:

– Felicitări atât ei, cât și dumneavoastră!

Prof. univ. dr. Elena Bălan:

– Ați afirmat că n-a fost atinsă tema schimburilor comerciale, precum și cea a investițiilor spaniole în România.

Ambasadorul Spaniei:

– Cred că aceasta e vocația mea, orientată spre aspectul comercial, considerată partea palpalabilă a colaborării noastre. Aspectul economic alimentează, în fapt, relațiile culturale. În zilele noastre, este foarte greu ca un stat să susțină programe culturale, fără sponsori. Eu încerc să atrag investitori în România pentru a realiza un dublu obiectiv: prezența firmelor spaniole în România creează locuri de muncă pentru absolvenții de spaniolă și, totodată, finanțează schimburile culturale între Spania și România. Și în această privință, perspectivele sunt bune. În lunile din urmă, am remarcat o creștere aproape geometrică a cererilor de informații, vizitele tot mai multor oameni de afaceri care plasează România pe harta investițiilor spaniole în Europa. În acest sens, avem proiecte ample pe care le vom putea concretiza în curând.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– O primă colaborare cu Institutul Cervantes sunt filmele oferite de Ioana Zlotescu, directoarea institutului, în care sunt prezentate momentele spaniole care aparțin patrimoniului universal și sunt protejate de UNESCO. Poate vreți să ne adresați câteva cuvinte, acum, în finalul emisiunii.

Vă mulțumim foarte mult pentru prezența dv. aici, la TVRM, precum și pentru ideile dv. personale atât de clar exprimate.

Ambasadorul Spaniei:

– Pentru mine a fost o plăcere extraordinară să particip la această dezbatere lărgită în prezența dv. și a camerelor de luat vederi, fără să ne simțim deranjați de acestea. Tot ceea ce mi-îi spus imi dă curajul să-mi continui munca, făcând ca relațiile între Spania și România să atingă nivelul cultural la care dl. profesor Bălan făcea referiri, făcând o amplă incursiune în istorie. Avem o mare răspundere față de acei români și spanioli care au încercat, în trecut, să stabilească unele contacte, în împrejurări dificile. Lor le sunt datorii care realizarea unor relații între țările noastre, relații mai solide și mai bogate.

Prof.univ.dr. **Elena Bălan**:

– Mulțumindu-vă încă o dată, sperăm ca Excelența Voastră să revină pentru a vă adresa și studenților noștri, fie în direct, fie prin intermediul televiziunii noastre. Vă mulțumim.

Pe marginea sondajului de opinie realizat de ISOP*

DESTRUCTURĂRI ECONOMICE

Prof.univ.dr. Radu NICOLAE
Decanul Facultății de Sociologie-Psihologie
Director științific al ISOP

Ch. Dickens, într-unul din romanele sale, prezintă modelul cel mai simplu al fenomenului destrucurării economice, în dubla lui calitate: de cetățean al țării care a creat economia clasică și de romancier de geniu. Îl redăm din memorie: dacă câștigi 19 guinee și cheltuiești 18, atunci asta înseamnă „fericire”, dacă însă câștigi 18 și cheltuiești 19, aceasta este chiar definiția „mizeriei” (cuvintele „fericire” și „mizerie” aparțin marelui scriitor). Ideea de mai sus poate fi redată logic astfel: dacă produsul „a” se vinde cu „a + x”, atunci câștigul economic este asigurat, dacă însă produci „a” și îl vinzi la nivel de „a – x”, atunci pierderile se acumulează și mizeria e sigură (valorile lui x exprimă doar ritmul acumulării sau al destrucurării).

Modelul de mai sus, expus sub formă literară sau logică, se prezintă sub cele mai diferite forme în economie, el privește producția meșteșugarilor, dar și pe cea industrială. Atunci însă când el se aplică nu unui individ sau grup, ci unei ramuri esențiale a industriei, consecințele privesc o întreagă țară, căci „destrucurarea” se propagă în toate sectoarele sociale, nu numai în economie.

Ceea ce caracterizează societatea românească azi nu este o abatere de la modelul amintit, ci faptul că destrucurarea, „valoarea lui – x” a atins, „miezul”, esența epocii industriale, industria grea, faptul că ponderea modelului negativ este enormă, aceasta a devenit într-un fel de ruletă diabolică pe care se joacă soarta

* Vezi *Opinia națională* numerele 326, 327

unor popoare, căci nu este vorba numai de destrucurare economică, ci și de involuție istorică (cel puțin pe termen scurt) a unor popoare în ansamblu.

Dar să urmărim, dincolo de model, „în real” mecanismul destrucurării în cazul industriei grele, mai exact al producției de oțel și fontă.

Țările din UE domină în prezent producția de oțel și fontă¹. În intervalul 1986-1996, UE a produs anual între 137,5 mil. tone și 155,8 mil. tone, dar *potențialul este de 190,5 mil. tone*. Exportul de oțel se face mai ales în SUA, în Orientul Îndepărtat și țările EFTA. Din cauza lipsei de valută, țările din CSI au scăzut importul. Piețe importante au devenit Taiwan, Hong Kong, Coreea de Sud și Thailanda. Importul a scăzut și în țările din Europa Centrală și de Est, de la 26,1% în 1988, la 31,6% în anul 1993. Există însă un surplus de capacități de producție, fapt determinat de: reducerea producției unor industrii consumatoare de oțel; dezvoltarea tehnologică, care a dus la reducerea consumurilor specifice; îmbunătățirea calității oțelurilor, mai ales prin creșterea durabilității; substituția oțelului cu alte materiale, ca plastic, aluminiu etc.

Cu toate măsurile de modernizare luate, producția de oțel a scăzut treptat și nu există nici o îndoială că tendința va continua. La sfârșitul anului 1994, UE avea *un surplus de „capacități moderne”*, cu subvenții de stat. Formele de asistență au asigurat industriilor siderurgice din Franța, Belgia și Italia, în intervalul 1976-1982, între 1 și 3 miliarde de dolari pe an

pentru fiecare, în total 20 miliarde de dolari. Firma *British Steel* a primit, în perioada 1975 – 1986, subvenții de peste 14 miliarde de dolari. Industria siderurgică din fosta RFG a primit, în perioada 1980-1986, subvenții de peste 18 miliarde de dolari. În SUA, unde siderurgia este integral privatizată, statul a acordat subvenții în valoare de 12 miliarde de dolari, în perioada 1982-1986, iar exemplele pot continua.

*

Datele de mai sus sunt esențiale pentru înțelegerea modului în care a evoluat industria siderurgică în țările avansate. În mod esențial, ea s-a adaptat „noii epoci”, care venea cu cerințe de calitate și cu „înlocuitori”. Criza de „adaptare” a domeniului la noua epocă a costat enorm și în țările occidentale, dar a asigurat *dominația pieței mondiale* în ceea ce privește *competitivitatea*. Roadele eforturilor de modernizare făcute au fost culese de la început pe piața liberă. În țările foste comuniste; chiar dacă ar exista sumele necesare pentru a investi (ceea ce este greu de imaginat), tot ar rămâne de recuperat avansul tehnologic asigurat de factorul timp (cca. două decenii).

În aceste condiții, cine și cum ar putea salva industria noastră siderurgică, deja supradimensionată și slab adaptată la cerințele pieții mondiale? Dezindustrializarea specifică domeniului devine inevitabilă. Întrebarea este: ce se poate salva și cu ce mijloace? Ținându-se seama de spațiile de producție, de forța de muncă și calitatea ei, acestea pot fi încă atractive pentru eventualii investitori. Dar ținând seama și de faptul că, oricât de scump s-ar produce, o țară nu se poate lipsi de sursele proprii de producere a oțelului, cel puțin în anumite limite.

Oricum, dezindustrializarea apare, în contextul de mai sus, ca fiind inevitabilă. Limitele depind de inteligența politică și economică a fiecărui stat postcomunist. Ceea ce ar rămâne de cercetat nu este dezindustrializarea în sfera amintită (ea s-ar produce oricum), ci dacă nivelul și etapele în care aceasta se produce se justifică sau nu. Lucrarea din care am preluat datele de mai sus pune și ea în discuție fondul problemei: „Industria siderurgică românească se caracterizează prin *existența unei supracapacități de producție, nivelul tehnic al dotărilor situându-se la nivelul celor existente pe plan mondial în urmă cu 15-20 ani*”². Soluția fiind formulată astfel: „închiderea treptată a secțiilor de producție care se bazează pe tehnologii învechite moral și fizic”³.

Soluția, în rezumat, rămâne următoarea: restrângerea producției siderurgice, promovarea acelor unități mai moderne și capabile de modernizare, competitive în sfera inovației, în ideea intensificării vitezei de modernizare. În fond, aceasta este calea pe care au pornit țările din UE și faptul acesta apare mult mai limpede în cazul industriei metalurgice, dar și a metalelor neferoase. „UE deține aproximativ 21% din producția mondială a acestora din urmă, fiind liderul țărilor cu economie de piață în acest domeniu, dar dețin numai 3% din producția mondială de minereuri neferoase și aproximativ 30% din totalul cererii mondiale”. Este un exemplu de înțelegere la timp a *rolului inovației* de către țările din UE și de neînțelegerea acestui fapt în țările fost comuniste.

*
* *

Am analizat cazul industriei siderurgice și pe cel al metalelor neferoase, dar nici alte ramuri ale industriei nu se prezintă mai bine, iar concluziile rămân aceleași.

*
* *

Dezindustrializarea alertă la care asistăm este fenomenul major, esența destrucurării sociale, el atrage după

sine: *dezorganizarea unităților industriale* rămase în faza de destrămare, *dezurbanizarea* (orașul nu mai poate da de lucru oamenilor din numeroasele foste orașe industriale), *dezorganizarea orașelor*, *deproletarizarea* (micșorarea numărului de muncitori), apariția unui mare număr de „*oameni de prisos*” (prea puțin calificați pentru a produce competitiv la nivelul tehnicii de vârf și prea calificați pentru a produce unelte țărănești primitive, necesare în mica gospodărie țărănească; sape, coase etc.), *exurbanția primitivă* (părăsirea orașului nu ca urmare a intrării în epoca postindustrială, ci ca urmare a întoarcerii la începuturile epocii industriale), *detehnologizarea forței de muncă* (emigrarea inginerilor sau transformarea lor în simplii zilieri sau buticari),

deşcolarizarea (pentru o țară care reia dezvoltarea capitalistă de la început, sistemul școlar este supradimensionat), *retromigrația* (deplasarea forței de muncă de la oraș la sat), *creșterea gradului de conflictualitate socială*, *sincronizarea imitativă cu Occidentul*, *sărăcia și mizeria*, aflate la un nivel necunoscut la noi în timp de pace. Asupra acestor aspecte vom reveni.

¹ *Studii și cercetări economice*, nr. 5,6/ 1998, Editura Academiei Române, Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de Informare și Documentare Economică.

² *Op.cit.*, p. 52

³ *Op. cit.*, p. 56

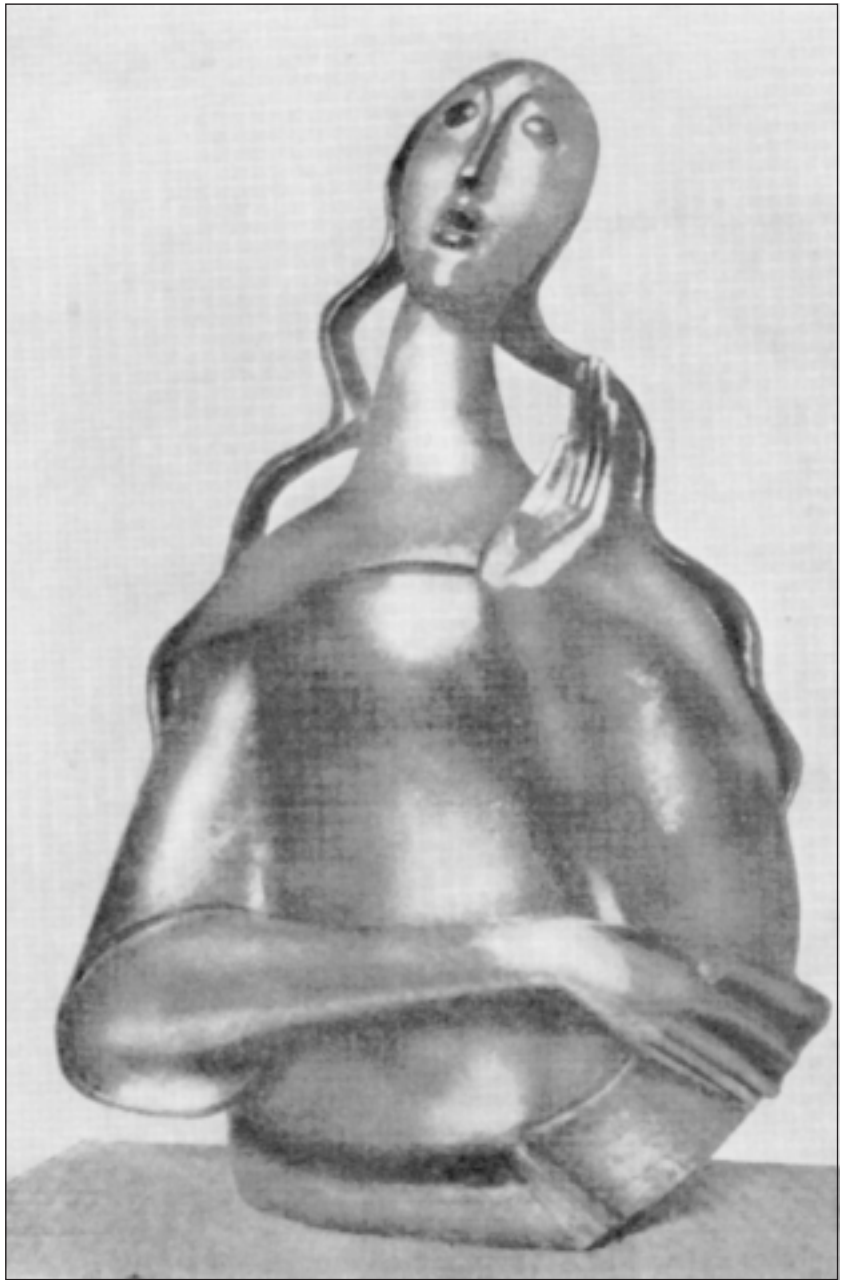
Laborator de informatică la dispoziția studenților
Facultății de Sociologie - Psihologie

Cel mai mare sculptor român în viață, maestrul Ion Irimescu a împlinit 99 de ani

La Fălțiceni, unde locuiește de mai mulți ani patriarhul artei românești contemporane, au loc manifestări omagiale.

Fălțiceni dădorează marelui artist, născut aici în 1903, un muzeu unicat în Europa. Deschis în 1975 și găzduit de un impunător edificiu al orașului, muzeul reunește 313 sculpturi, 1.000 de desene, o bibliotecă de artă cu peste 1.500 de volume, toate donate de marele artist. „*Mulțumesc lui Dumnezeu că m-a ajutat să văd lucrările mele adunate într-un muzeu la Fălțiceni*” – mărturisea maestrul anul trecut, la împlinirea vârstei de 98 de ani. În 1999, valoarea patrimoniului Muzeului „Ion Irimescu”, de la Fălțiceni, era estimată la peste 100 de miliarde lei.

La mulți ani, maestre, înconjurat de dragostea și respectul poporului al cărui vrednic fiu sunteți!

În imagini, artistul în atelier și câteva sculpturi ce poartă semnătura Ion Irimescu

Exigente ale dezvoltării economice durabile

Privatizarea O percepție realistă

Conf.univ.dr. Emilian M. DOBRESCU

Unul din elementele cheie ale reformei – privatizarea – a început în agricultură, mai precis în sistemul cooperatist din agricultură. Comparativ cu alte state central și est europene, cum ar fi Polonia, Cehia sau Ungaria, în România procesul de privatizare a fost mai lent, datorită indeciziei factorilor politici, dar și dificultăților legate de mentalitatea oamenilor, moștenită de la regimul totalitarist. Acest lucru a făcut și face ca România să se situeze în acest proces în urma altor țări din regiune, ceea ce îi agravează și mai mult dificultățile din economie. Procesul de privatizare a companiilor de stat a fost divizat în trei faze majore: convertirea întreprinderilor de stat în companii comerciale pe acțiuni și regii autonome; alocarea către cetățenii români a 30% din capitalul companiilor comerciale prin intermediul certificatelor de proprietate; restul de 70% din capitalul companiilor comerciale urma să se vândă investitorilor români sau străini. Această parte din programul de privatizare a intrat în responsabilitatea Fondului Proprietății de Stat (FPS). O cotă de 40% din acțiunile care nu erau sub incidența privatizării în masă, au fost oferite spre vânzare, de către FPS, cetățenilor români sau originari din România.

Tranzacționarea acțiunilor întreprinderilor privatizate se face la Bursa de valori. Piața OTC (over-the-counter) a fost inaugurată în septembrie 1996. Legislația curentă permite achiziționarea unei părți sau a tuturor acțiunilor unei companii de către un român, un străin naturalizat sau o persoană juridică abilitată prin lege. În 22 septembrie 1997, Bursa de valori din București a lansat oficial indicele de piață BET, calculat ca medie a celor mai lichide 10 acțiuni.

Eroarea făcută în aplicarea privatizării în țara noastră a fost aceea că s-a considerat și s-a acționat pentru accelerarea procesului de privatizare ca obiectiv principal pentru relansarea economică. Consider că trebuia să se procedeze invers: să se realizeze mai întâi relansarea economică și apoi să se facă privatizarea. Printre cauzele care au influențat, în mod esențial, procesul de privatizare, se află: lipsa capitalului intern și extern, blocajul financiar, criza economică prelungită,

inconsecvențele de natură juridică și politică (de exemplu, subvenționarea preferențială a unor firme de stat cu pierderi). După opinia premierului Adrian Năstase, întregul proces de privatizare nu a fost perceput ca un mijloc de restructurare și reformă, ci a fost un canal pentru a diviza, prin cele mai inadecvate metode, centrul decizional și modul de conducere a societăților comerciale.

Instituția cea mai importantă angrenată în procesul privatizării a fost FPS, ca principal deținător al întreprinderilor de stat supuse privatizării. Faptul că FPS a trecut din subordinea Parlamentului în cea a Guvernului, a condus la reducerea transparenței procesului de privatizare. Principalele probleme cu care s-a confruntat FPS-ul au fost: 1) modificarea în etape a cadrului legislativ, apariția și persistența unor necorelări și lacune ale acestuia, care au impus adaptarea și completarea periodică a programelor anuale de privatizare, precum și rezolvarea unor situații dificile, în vederea realizării acestor programe; 2) lipsa de corelare între strategiile de dezvoltare și restructurare sectorială și strategiile de restructurare a regiilor autonome; 3) diferitele cauze care au creat dificultăți procesului de privatizare (atractivitatea redusă a majorității societăților comerciale, datorată mărimii, nivelului tehnic și tehnologic scăzut, datoriiilor înregistrate, problemelor sociale proprii etc.; întârzierea procesului de regularizare a cotelor de capital social între FPS și societățile de investiții financiare; nesoluționarea situației terenurilor incluse în capitalul social al unor societăți comerciale; dificultățile datorate lacunelor și necorelărilor cadrului legislativ și cadrului instituțional; persistența unei situații confuze privind bunurile preluate abuziv de către stat, în absența cadrului juridic necesar; problemele legate de identificarea, evaluarea și asumarea de către cumpărător a obligațiilor de protecție a mediului); 4) dificultățile întâmpinate în derularea programului de privatizare pe piața de capital.

Cadrul legal pentru reforma întreprinderilor de stat a fost cuprins într-o serie de lei, dintre care cele mai importante au fost: Legea nr. 31/1990, Legea nr. 58/1991, Legea nr. 55/1995, cunoscută și ca Legea privatizării de masă. Aceasta a precizat că accelerarea procesului de privatizare se realizează prin

transferul efectiv către cetățenii români a 30% din capitalul întreprinderilor de stat la 1 mai 1996 (restul de 70% din capitalul acestora urma să se vândă investitorilor români sau străini). Inițial s-au constituit două fonduri: Fondul Proprietății Private (FPP), care să administreze cele 30% și Fondul Proprietății de Stat (FPS), care să administreze restul de 70% din capitalul întreprinderilor de stat. Ulterior, doar 40% din capitalul firmelor de stat avea să fie transformat în acțiuni, care să fie oferite la vânzare cetățenilor români. Transferul celor 30% s-a realizat prin schimbul certificatelor de proprietate (emise în conformitate cu Legea nr. 5 din 1991) și a cupoanelor (în conformitate cu Legea nr. 55 din 1995), în acțiuni. Valoarea unui coupon de privatizare a fost stabilită la sedința de Guvern din 26 iunie 1995, la 975.000 lei. Ele au fost distribuite doar acelor cetățeni români care nu folosiseră deja certificatul de proprietate, până la data distribuirii cupoanelor, adică august 1995. Privatizarea care s-a desfășurat în perioada 1991-1995 a permis aplicarea următoarelor metode: oferta publică de vânzare, vânzarea de acțiuni către angajați (MEBO), cumpărarea de acțiuni de către investitorii români și străini. Legea pentru accelerarea procesului de privatizare, nr. 55 din 1995, nu numai că nu a asigurat accelerarea procesului, dar a produs o serie de efecte negative, datorită: aprobării cu întârziere a legii, după dezbaterile în Parlament, care a durat aproape un an, cu efecte extrem de nefavorabile asupra investitorilor; prevederii potrivit căreia la un număr foarte mare de societăți comerciale (peste 3.000) s-au putut depune cupoane nominative de privatizare corespunzător unei valori a capitalului social de până la 60%. Astfel, s-a ajuns la situații în care FPS a devenit acționar minoritar (cu o cotă de până la 40%). Această cotă nu este atractivă la privatizare pentru investitorii care doresc să dețină majoritatea voturilor în adunările generale ale acționarilor, respectiv puterea de decizie. Aceste societăți au devenit, din start, neatractive la privatizare. Strategia de privatizare care să asigure transferul rapid al dreptului de proprietate asupra acțiunilor (părților sociale) și asupra activelor (terenuri și clădiri) din sectorul de stat către sectorul privat, în concordanță cu obiectivele de

dezvoltare economică pe termen mediu și lung. S-a acționat pentru oferirea la vânzare a acțiunilor deținute de stat la toate societățile comerciale privatizabile, inclusiv a celor înființate prin restructurarea regiilor autonome de interes național și local și au fost diversificate metodele de vânzare a acțiunilor pe piețele organizate de capital sau prin intermedierea vânzărilor de către bănci sau alți agenți de privatizare.

În octombrie 1996, primele tranzacții care implicau acțiunile câtorva din cele 4.000 firme incluse în programul de privatizare în masă, au fost operate prin piața OTC (over-the-counter), inaugurată doar cu o lună înainte.

La 11 februarie 1997, a fost adoptată Legea de modificare a Legii nr. 35 din 1991, prin care societățile comerciale, cu capital parțial sau integral străin, persoane juridice române, pot dobândi în proprietate terenurile necesare desfășurării activității respective. În decembrie 1997, a fost emisă Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 88 privind privatizarea societăților comerciale, aprobată prin Legea nr. 44 din 1998. Ulterior, în 1998, a fost emisă și Hotărârea Guvernului nr. 55 pentru aprobarea Normelor metodologice privind privatizarea societăților comerciale și vânzarea de active, precum și un nou regulament de organizare și funcționare a FPS.

Privatizarea în comerț a fost mai avansată decât în majoritatea celorlalte sectoare ale economiei românești. Dintre cele 9.140 societăți luate în administrare de FPS încă din 1992, la finele lui 1999 fuseseră privatizate 7.221 societăți, reprezentând 79% din totalul portofoliului (274 societăți, adică 3% privatizate între 1992-1997; 2.468, adică 27% au fost privatizate numai în 1998, iar în 1999 s-a reușit privatizarea a 4.478 agenți economici la care statul era majoritar, ceea ce reprezenta 49%). În anii 1998-1999, au fost privatizate 76%, deci peste 2/3 din portofoliu. Aproape toate fondurile incasate au servit pentru plata datoriei externe sau a serviciului acesteia, dar și pentru acoperirea deficitului bugetar intern. În felul acesta, toate resursele rezultate din privatizare au fost consumate neproductiv, averea țării ducându-se pe „apa sămbetei”.

Modele de privatizare utilizate au fost: licitația publică – pentru 3.313 societăți (46,4% din portofoliul privatizat); *negocierea directă* – pentru 2.959 societăți (41%); *metoda MEBO* (vînderea de acțiuni lucrătorilor respectivi) – pentru 775 de societăți (10,2%); *privatizarea pe piața de capital* – pentru 174 societăți (2,4%). Numărul mic de societăți privatizate pe piața de capital este datorat politicii FPS, care a preferat să vândă societățile aflate în custodie, prin negociere directă și prin licitație, pentru că aceste metode aduc investitori strategici,

comparativ cu privatizările realizate pe piața de capital, la care, de regulă, participă investitori financiari (de portofolii). Între anii 1997-1999, privatizarea prin metoda MEBO nu a fost agreată de FPS.

Până la expirarea mandatului său, FPS transformat în APAPS (Autoritatea pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului) mai avea de privatizat cca 1.919 societăți comerciale, adică 21% din portofoliul de societăți preluat în 1992. După alte surse, la începutul anului 2000 au continuat să rămână în portofoliul FPS 2.900 societăți, reprezentând 32% din capitalul social preluat inițial, din care 330 în lichidare și 2.570 pentru privatizare în continuare (285 arondate la sediul central și 2.280 în direcțiile teritoriale). Capitalul social

al întreprinderilor rămase în proprietatea statului este de peste 30.000 miliarde de lei, 304 din cele 1.500 de societăți aflate în proprietatea statului fiind în curs de lichidare. APAPS mai deține pachete reziduale de acțiuni la aproape 400 de societăți comerciale. Există societăți comerciale, printre care cele 615 IAS-uri, pentru care privatizarea a început relativ târziu, în 1999 și apoi a fost blocată, datorită rezultatelor dezastruoase înregistrate după vânzarea acestora (lichidarea activelor, trecerea personalului în șomaj pe seama statului etc.) și există, de asemenea, cca 100 institute de cercetare-proiectare, pentru care se așteaptă încă legea de privatizare.

(Va urma)

Mituri și concepte științifice în perimetrul politicii economice

Prof. univ. dr. Victor STOICA,
Asistent univ. drd. Eduard IONESCU

Există o distincție între macroeconomie și teoria economică generală? – Iată o întrebare deloc retorică. Potrivit gândirii mecaniciste MACROECONOMIA este o parte distinctă a teoriei economice generale, pomind de la ideea că problemele societății au o natură diferită de cele ale indivizilor, *că o societate are viața și regulile de funcționare proprii, deosebite de cele ale indivizilor care o compun*. Susținătorii acestei concepții sunt denumiți **constructiviști**, pentru că ei gândesc că este posibil „să construiești” o societate. Diferit de aceștia, **liberalii** consideră că indivizii trebuie lăsați să acționeze liber, fără a ști dinainte ce anume va rezulta.

Rezultate notabile ale gândirii economice înregistrate de-a lungul timpului se transformă, atunci când reflecțiile devin încremenite în scheme fixe, în adevărate și dezastruoase mituri pentru practica economică, precum și pentru progresul științei economice.

Iată câteva din miturile economice pe care ne propunem să le prezentăm în continuare.

Multiplicatorul keynesian se dovedește un exemplu dintre cele mai concludente. Astfel, se susține de către partizanii lui Keynes, că este suficient să mărești deficitul public (sau investițiile numite autonome, ca și cum o decizie de investiții ar putea fi „autonomă”, adică independentă de orice altă decizie) pentru a obține o sporire de un anumit număr de ori a venitului național. Practic, situarea pe această poziție de previziune macroeconomică nu-i surprinde pe cunoscătorii atunci când proiectările sunt, pe această bază, de cele mai multe ori, eronate.

Resursele neregenerabile atestă o relație mecanică între activitatea economică și resursele naturale, raritatea, în creștere, a resurselor naturale putând fi privită ca un alt exemplu de mit. Este și normal ca atunci când rezervele cunoscute (și rezervele efective) par suficiente nimeni să nu se intereseze să găsească resurse noi sau să inventeze procedee tehnice orientate spre exploatarea resurselor în condițiile tehnolo-logiilor existente față de care sunt

nerentabile. „Dar, în fața necesității, spiritul uman găsește noi resurse, găsește noi tehnologii, pentru a exploata resursele. Se constată atunci că, în două decenii, nivelul rezervelor dovedite ale unei materii prime poate să fi fost multiplicat de două, trei, zece sau chiar de o sută de ori.” De aici, și mitul următor.

Creșterea finită este un mit mai vechi decât se cunoaște în mod frecvent. Julian Simon aminteste de predicțiile din secolul al XIX-lea ale lui Stanley Jevons, potrivit cărora creșterea engleză (și, deci, mondială) nu va mai putea continua mult timp, fiind dependentă de rezervele de cărbune, epuizabile. Cu timpul, alte surse de energie au preluat locul cărbunelui care a ajuns să fie supraabundent, multe mine fiind închise, deoarece produceau un cărbune pe care nimeni nu-l mai vrea.

Supraabundența de forță de muncă își are sorgintea tristă într-o neînțelegere: noile tehnologii ar conduce la sfârșitul muncii și la condamnarea la inactivitate a unor mase imense de oameni. Cum am mai arătat, adevărul, la care vom reveni și mai jos, „este exact invers: cuplului <<raritatea resurselor naturale-supraabundența muncii>> trebuie, dimpotrivă, să-i fie substituit cuplul <<supraabundența resurselor naturale-raritatea muncii>>.” Dimpotrivă, rata ridicată a șomajului nu este decât consecința unor politici economice specifice și inadapate, cum o dovedește rata scăzută a șomajului acolo unde schimbările tehnologice sunt rapide (de exemplu, în Statele Unite), ceea ce contrazice ideea că evoluția tehnologică conduce inevitabil la înlocuirea oamenilor cu mașini.

Relansarea prin cererea globală este un mit colectivist, constând, în particular, din **relansarea prin consum**. Potrivit acestei teorii, este necesar să crească consumul, în detrimentul economisirii, pentru a determina repartiția spontană a resurselor hotărâtă de indivizi. Ideea implicită existentă aici este că economisirea corespunde unei sterilizări a resurselor, ceea ce determină depășirea consumului către economii și, implicit, reducerea cererii și, deci, a

producției. În această teză se uită că nu există investiții fără economisire și nici creștere economică fără investiții și că adevărata relansare nu poate fi o relansare prin consum, ci prin economisire. De aici își trage seva mitul mai general, de inspirație keynesiană, potrivit căruia *relansarea implică o creștere a cererii globale (ale cărui consum, deficit public, investiții sau excedent comercial ar fi componentele, care ar deveni instrumentele potențiale ale relansării)*. Dacă s-ar pune în practică o politică de relansare prin consum ea s-ar realiza fie prin reducerea economisirii în favoarea consumului, fie prin creșterea salariilor, astfel încât să se găsească noi debusee. Dincolo de faptul că ambele căi prezintă neajunsuri specifice asupra cărora nu mai stăruim, **problema este dacă noile debusee sunt rentabile sau nu**. Concluzia este una singură: *o politică adecvată este aceea care modifică incitațiile productive, adică incitațiile la muncă, inovare, economisire*.

Progresul tehnic, crizele economice și instituționale

Conceptul de creștere zero a fost lansat în anii '70 (de către Clubul de la Roma), o dată cu criza petrolului, pe când se făcea o legătură directă între creșterea economică și consumul de energie, uitându-se cu totul sau ignorându-se în mod inconștient capacitățile de inventivitate ale spiritului uman. Pe atunci, nu se prevedea nici dezvoltarea tehnologiilor economisitoare de energie, nici extraordinara dezvoltare a comunicațiilor, puțin consumatoare de energie. De altfel, criza provocată de explozia prețului petrolului nici nu a fost mondială, dovadă fiind ratele de creștere mari ale Japoniei și ale celor patru „dragoni” din Asia de Sud-Est, care, nefind producători de petrol, au trebuit să suporte integral factura sporită a acestuia. „Deoarece creșterea prețului petrolului ar fi trebuit, se credea, să provoace o recesiune trebuia să se reacționeze utilizând rețete de inspirație keynesiană, adică să se sporească cheltuielile publice, să crească deficitele publice, să aibă loc creație monetară...

Politicile economice care au fost atunci hotărâte nu au făcut decât să perturbe semnalele prețurilor și să provoace inflație. Dar ele au avut, de asemenea, o consecință mai gravă, respectiv au generalizat **îresponsabilitatea instituțională** (subl. ns.)... O euforie artificială a dat un moment sentimentul că activitatea economică mondială ar putea fi astfel susținută. În realitate, aceste mecanisme de credit internaționale, cuplate cu vaste transferuri de ajutor public – adică îresponsabile – au condus, în mod hotărâtor, la efectuarea unor investiții nerentabile care au fost la originea a ceea ce s-a numit, în consecință, criza îndatorării.”

⇒**Inovatorii și economisirea**

Pentru ca o creștere economică să fie susținută, trebuie ca membrii unei societăți sau, cel puțin, unii dintre ei să producă acte astăzi, care să fie productive în viitor. Aceștia sunt inovatorii. Așadar, trebuie să se renunțe la satisfacțiile actuale pentru a obține satisfacții, mai mari, în viitor. Această abstenință prezintă poartă numele de economisire. Trebuie lărgit sensul economisirii, de la un ansamblu de resurse materiale care nu sunt consumate imediat și care sunt reintroduse în circuitul productiv, la **resursele de timp și energie intelectuală care aparțin exclusiv ființelor umane**.

⇒**Dreptul de proprietate**

Specializarea sarcinilor, între *întreprinzători și salariați* joacă un rol major, deoarece **contractul** are rolul de a diminua incertitudinea, în sensul că reglementează raporturile dintre părți. De aceea, activitatea economică nu rezultă din manipularea politicii economice (variația cererii globale, a deficitului public sau a ratei de schimb), ci dintr-un context **instituțional** pe care îl reprezintă **sistemul drepturilor de proprietate** destinat unor oameni responsabili.

Spiritul creator – singura resursă rară

Deoarece, întotdeauna, bogățiile sunt create de oameni și ele rezultă dintr-un efort de gândire, aceasta înseamnă că singura sursă și resursă rară de bogăție este spiritul uman. Deci, din greșeală, se consideră *că posibilitățile de dezvoltare ale unei țări depind de resursele naturale*. Cum aprecia Julian Simon, **nu există resurse naturale**. „Într-adevăr, ele nu joacă nici un rol economic, adică ele nu răspund la nici o nevoie umană, atâtă timp cât nu a fost inventată o utilizare a acestor resurse. **Adevăratele bogății nu sunt materiale și nici fizice, ele sunt subiective și obiectele materiale nu sunt decât un suport eventual al activității intelectuale și al acțiunilor umane** (subl. ns.)”

(Va urma)

În martie, Recensământul 2002!

În perioada 18-27 martie 2002 vom asista și efectiv vom participa la o acțiune de amploare, de interes național, inițiată de Guvernul României vizând recensământul populației și al locuinței. Un asemenea demers va permite atât cunoașterea mutațiilor socio-economice petrecute în anii tranziției, cât și realizarea unei investigații profesionale asupra stării de fapt după zece ani de la precedentul recensământ, din 1992, urmărind numărarea populației României la toate structurile geografice, definirea caracteristicilor esențiale ale populației și cele ale locuinței, oferind o bază de sondaj pentru organizarea ulterioară a unor anchete economice și sociale de către instituții specializate.

Pe un plan secundar, dar cu o importanță deosebită pentru viața politică, recensământul va stabili numărul de parlamentari, consilieri comunali, orașenești, municipali și județeni, indemnizațiile, respectiv salariile primarilor, viceprimarilor, evaluându-se și dimensiunea dotărilor socio-culturale la nivel local. Într-un cuvânt, datele obținute în urma recensământului vor permite cunoașterea exactă a dimensiunii resurselor umane, a modului în care sunt repartizate pe teritoriul țării, structurate pe activități economico-sociale, pe profesii, precum și modificările intervenite în structura, distribuția și utilizarea fondului de locuințe.

Acum, când societatea românească evoluează într-un ritm alert este nevoie mai mult ca oricând să se afle, să se releve starea în care se află persoanele și mișcarea lor în spațiul teritorial, profesional etc.

Recensământul va pune în lumină, convenabil sau nu, *stadiul de pregătire generală și de specialitate a populației, accesul la procesul educațional, numărul populației școlare*, care de la un an la altul a scăzut dramatic, informații extrem de utile din și despre *rețeaua de învățământ*. Cu acest prilej, vor putea fi mai exact identificate persoanele în vârstă nevoieașe, care au depășit pragul sărăciei și care au absolută nevoie de sprijin pentru ameliorarea condițiilor precare în care trăiesc, pentru supraviețuire.

Cine vor fi „beneficiarii” acestor informații? Dat fiind faptul că nu se poate concepe o strategie a dezvoltării, în nici un domeniu, fără ca aceasta să nu fie raportată la datele specifice sectoarelor respective, la numărul de locuitori, cu statutul lor profesional, și având în vedere spectrul larg de adresabilitate, *potențialii beneficiari vor fi toate sectoarele de activitate științifică, economico-socială și culturală*. De pildă, pentru societățile comerciale, informațiile furnizate de acest demers vor fi deosebit de utile pentru a putea înființa sucursale, a organiza rețele de distribuție, pentru evaluarea și dezvoltarea pieței, a

mijloacelor de transport, constituindu-se într-un autentic barometru.

Se știe că datele exacte privind numărul populației pe sexe, vârstă și în profil teritorial sunt esențiale pentru buna funcționare a administrației locale, mai ales pentru aprovizionarea populației, buna gospodărire a fondului locativ, asigurarea unui transport public civilizat etc.

Evident, evoluția situației economico-sociale în cei zece ani de tranziție a impus *elemente noi* în efectuarea recensământului actual, față de recensământul din 1992.

Este vorba despre o accentuare a mișcării migratorii a cetățenilor români și străini dinspre România și spre România, cu influențe vizibile asupra populației stabile și legale, de modificarea metodologiei ONU și UE de stabilire a numărului populației stabile. În concordanță cu această nouă metodologie, în populația României se vor include cetățenii străini veniți de peste 12 luni și vor fi excluși cetățenii români plecați din țară de peste 12 luni.

Intrucât în această perioadă de tranziție modificări majore au avut loc și în structura forme de proprietate, atât a fondului locativ, cât și a unităților în care sunt încadrate persoanele recensate, acestea se cer a fi riguros definite, precis evaluate.

În acest context dinamic, complex, nevoia introducerii unor noi repere în realizarea recensământului 2002 a devenit imperioasă. Astfel, în legătură cu populația, recensământul își propune să înregistreze data imigrării cetățenilor străini în țară, motivul stabilirii reședinței aici, să definească forma de proprietate a instituției de învățământ absolvit sau pe care o urmează persoana recensată; durata șomajului, timpul lucrat (în perioada de referință), precizări vizând locul de muncă, sectorul în care lucrează.

În legătură cu locuința și clădirea, recensământul urmărește să definească statutul locuinței pe care a absolvit-o; numărul de încăperi utilizate în alte scopuri decât cele de locuit, dotarea cu aer condiționat etc.

Pentru realizarea acestei acțiuni de anvergură națională a fost prevăzut un buget de 850,9 miliarde lei, reprezentând 1,25 dolari pe locuitor, fiind implicat direct peste 116.000 recenzori și responsabili de circumscripții.

Pornind de la dimensiunea și semnificația acestui demers, care se realizează pe cheltuiala contribuabililor, cu atât mai necesare sunt percepția exactă a acestora și, în consecință, buna cooperare, având un orizont de eficiență, profitabil pentru toți locuitorii țării.

Adela DEAC

(Urmare din numărul trecut)

Datorită regimurilor totalitare, cenzura (ca instituție și ca practică) a avut și are consecințe sociale dezastruoase, pentru că ea a urmărit interesele politice contrare interesului public; în România pre-decembristă, ea a căpătat conotații odioase asupra cărora nu insist, limitându-mă la a spune că formele absurde ale cenzurii românești au făcut-o contraproductivă, în primul rând, pentru comanditarii ei. Desființând cenzura, ar fi la fel de absurd și periculos să renunțăm și la filtrul adevărului (înțeles și în accepțiunea pentru care au pledat considerațiile noastre), al decenței și bunului simț, al respectării criteriilor profesionale în construirea mesajelor și a ofertei de program, al respectării criteriilor valorice, al promovării valorilor naționale, al protejării anumitor categorii de public, al măsurii și bunului gust.

Lărgind cadrul discuției, trebuie spus că nici în țările europene dezvoltate, problema nu și-a găsit rezolvarea deplină, de fond, deși primul pas (conștientizare și un prim set de măsuri) a fost făcut. Am

invocat mereu exemplul european nu pentru perfecțiunea soluțiilor sale, ci pentru că acolo societatea n-a rămas inertă în fața provocărilor.

De fapt, în economia de piață, informația este o marfă supusă regulilor cererii și ofertei. Apariția audiovizualului privat și concurența acerbă declanșată astfel i-a ajutat pe managerii posturilor să observe că o anumită marfă se vinde bine, aduce audiență; este tipul de mesaj care flatează instinctele, satisface procentul infim sau mai mare?), dar, probabil, omniprezent, de înclinație către morbid care există în conștiința individuală și colectivă. Democrațiile nu interzic, nu cenzurează circulația informației prin mass-media; ar însemna să-și contrazică esența, dar ele se pot apăra de excesele în livrarea unui anumit gen de marfă-informație în dezacord cu realitatea și prin nerespectarea normelor profesionale și deontologice. Și drogul este o marfă, ca și substanțele radioactive, armele, muniția, explozibilul, armele de distrugere în masă. Orice se caută, se și produce (vinde), dar societatea a găsit modalități, chiar dacă imperfecte) de a se apăra, reglementând piața acestor

mărfuri, regimul lor juridic, stabilind opreliști, sancțiuni. Uraniul îmbogățit și nici măcar mercurul nu se vând la taraba din piață; cine încearcă să o facă, riscă, înfruntă rigorile legii. Mai devreme sau mai târziu se va înțelege că abuzul în furnizarea unui anume tip de mesaj audiovizual, fără reguli și norme, reprezintă o „armă de

România, pe piață, legea o face „mâna invizibilă a comerțului cu imagine și sunet” – cum foarte exact și plastic definește Dominique Volton posturile private de televiziune. Vreau să fiu bine înțeles: nu incriminez, nu dezavuez, nici măcar nu subapreciez posturile comerciale; dimpotrivă, am salutat spiritul de concurență declanșat prin apariția lor, care nu

Violența pe micul ecran

Ion BUCHERU

distrugere în masă” pe planul conștiinței, al spiritualității, al moralității.

Contextul creat de suprasaturarea pieței audiovizuale românești cu mesaje-noxă, ca și începutul de reacție a opiniei publice, oferă cadrul propice pentru abordarea unei alte probleme: **reconsiderarea, relansarea televiziunii publice**, aflată într-o prelungită criză: de credibilitate, de identitate, de audiență, de idei. De multă vreme, în

a însemnat numai excese, ci în mare măsură un suflu nou într-un domeniu în care competiția pluralismul, diversitatea vocilor și a unghiurilor de vedere înseamnă un important câștig pentru democrație. Trebuie înțeles însă limitele naturale, obiective ale unor instituții născute să facă profit și care, fără profit (citește: audiență) nu pot exista. Unor asemenea instituții de televiziune, absolut stimabile și în plină expansiune în

toată lumea, nu li-se poate solicita ceea ce nu pot face: este ca și cum ai cere Afroditei înțelepciune și Minervei frumusețe. De aceea, țările europene dezvoltate, cu democrații bine instalate, au conservat, dezvoltat și susținut (inclusiv financiar) televiziuni publice puternice, cu mare credibilitate, alinate (prin atribuții, funcții, importanță) instituțiilor fundamentale, școala, armata, biserica, sănătatea publică etc., întrucât ele sunt considerate „esențiale pentru normalitatea, și sănătatea morală a unui popor” – potrivit aceluiași Dominique Volton.

Menirea unei asemenea instituții de presă este simplu de definit: **ea trebuie să fie alternativa viabilă, credibilă și atractivă la oferta comerțului cu imagi-ne și sunet**. „Mâna invizibilă” poate fi temperată, chiar oprită de la excese prin reglementările exterioare, dar poate fi și reglată din interiorul canalului TV printr-o contraofertă bine gândită, echilibrată, corect elaborată, capabilă să informeze, să educe și să distreze, competitivă nu prin excese, ci prin ținută și valoare.

O televiziune publică cu trei canale, cum există în România, beneficiind de cea mai largă posibilitate tehnică de a-și transporta semnalul

în teritoriu, ar putea deveni (rapid și cu mai puține eforturi decât se crede când se invocă dificultățile unei asemenea acțiuni) exact instituția TV de care are nevoie România, țara tuturor debusolărilor. În haosul mediei românești din 1990, multe voci își exprimă înđoiala că la noi se poate face presă de succes prin mijloace oneste și profesionale, dar iată că „Adevărul” a ajuns ziarul-fanion al cotidianelor autohtone (ca prestigiu și ca tiraj), prin seriozitate și competență profesională. În mass-media electronice lucrurile sunt mai dificile și mai complicate, ar putea să replice unii; este adevărat, dar iată că Radioul public s-a apropiat și el de modelul impus prin statut incomparabil mai repede și mai decis decât a făcut-o televiziunea publică. Este o altă dovadă a afirmației că **se poate**, dacă se dorește și se acționează în consecință. Cum, pe ce căi s-ar putea ajunge aici este tema unei alte discuții, ce depășește intențiile prezentelor considerații. Oricum, plictiseala de violență și de varii excese, începutul de refuz al unei oferte consumată cu delicii la începuturi, ar putea fi șansa majoră a canalului public, cu condiția ca acesta să accepte provocarea și să-și onoreze statul, iar societatea românească să-l determine și să-l sprijine să o facă.

Când te saturi de violență, treci pe tvRM!

Programul Televiziunii *România de Mâine (tvRM)*

Luni 4 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri și muzică
10:00 Drept civil (8)
11:10 Bazele contabilității (15)
11:45 Psihologia educației (7)
12:15 Informatică pentru sociologie (11)
12:45 Economie politică (17)
13:35 Limba latină (3)
14:00 Știri
14:15 Dreptul muncii (8)
15:30 Maestrîi artei și culturii românești: David Ohanesian (r)
18:00 Orizonturi economice. Costurile – componentă insuficient abordată în strategiile de dezvoltare. Emisiune de Eugen Ghiorghiță
19:00 Cum să începem o afacere? (8) Documentar
19:25 Din folclorul românesc
19:55 Societatea românească - încotro? Emisiune de prof.univ.dr. Nicolae Radu
20:30 Actualități
21:15 Ora de română (r)
21:45 Globalizare și identitate națională (r)
22:45 Program muzical nocturn

Vineri 8 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri și muzică
10:00 Drept penal – partea specială (8)
11:05 Statistică economică (10)
11:30 Bazele informaticii (16)
12:05 Literatura română (6)
13:20 Istoria economică a României (4)
14:00 Știri
14:15 Limba română (12)
15:05 Drept penal – partea generală (4)
15:30 Metode și tehnici de cercetare în sociologie (1)
16:00 Muzica pentru toți. Portret de interpret: Maria Stroia (r)
17:05 Drôme. Documentar
18:00 Dicționar economic: Impozitul pe venitul global. Emisiune de lector univ. Eugen Ghiorghiță
18:30 Dialog juridic. Consultații juridice cu prof.univ.dr. Corneliu Turianu
18:55 <i>Lumea în clipa 2000</i> . Oameni și vremurile lor (2) - talk-show de Marian Oprea
19:55 Café concert (r)
20:30 Actualități
21:15 Cânteece de petrecere
21:45 Societatea românească – încotro? (r)
22:15 Orizonturi economice. Surse ale dezvoltării durabile a economiei românești (II) (r)
23:15 Program muzical nocturn

Marti 5 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri și muzică
10:00 Drept roman (24)
10:25 Istoria economică a României (2)
11:25 Literatura română (4)
12:35 Limba franceză – curs practic
12:55 Limba română (11)
14:00 Știri
14:15 Dreptul muncii (9)
15:25 Pedagogie generală (15)
15:55 Club internațional. Japonia (3) (r)
18:00 Orizonturi economice. Surse ale dezvoltării durabile a economiei românești (II) Emisiune de Eugen Ghiorghiță și Victor Axenciu
19:00 Litera și spiritul legii. Presa și drepturile omului (r)
20:00 Pro Diplomația: Nicolae Titulescu (2). Emisiune de Constantin Vlad
20:30 Actualități
21:30 Lumea sporturilor. Sportul încotro? Jurnal de expediție cu Uca Marinescu. Info-sport (r)
22:30 Program muzical nocturn

Sâmbătă 9 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, interviuri și muzică
9:00 Ora de română. Emisiune de prof. univ. I.Toma
9:25 Universitaria. Literatura română la început de mileniu. Emisiune de Sultana Craia
9:50 Atelier studențesc: Studenția profesorilor noștri (r)
10:25 Dicționar economic. Impozitul pe venitul global (r)
10:55 Societatea românească – încotro? (r)
11:25 Puncte cardinale - talk-show de politică externă. Emisiune de Constantin Vlad
12:25 Ora de muzică. În vizită la Liceul de muzică „Dinu Lipatti” (2)
13:25 Litera și spiritul legii: Sistemul fiscal după 11 ani de tranziție. Talk-show de prof.univ.dr. Corneliu Turianu
14:30 Filosofie și cultură: Filosofia și istoria ei. Emisiune de prof.univ.Ioan Roșca și prof.univ. Gheorghe Vlăduțescu
15:30 Melodii populare românești
16:00 În slujba adevărului – talk-show de conf.univ.dr. Petre Buneci
17:00 Lumea sporturilor: Școala campionilor: Clubul sportiv școlar Triumf - București. Info-sport - volei. Emisiune de Eugen Răducănescu
18:00 Muzica pentru toți. Portret de interpret: Liana Lungu. Emisiune de Carmen Stoianov
19:00 Premiile Reginei. Documentar
19:25 Cânteece din șezători
19:50 Nemuritorul Eminescu. Documentar
20:30 Actualități
21:00 În atelierul de creație: Dan Tărchilă. Emisiune de I.D.Bălan
22:00 Pro Diplomația: Nicolae Titulescu (2) (r)
22:30 Orizonturi economice. Costurile – componentă insuficient abordată în strategiile de dezvoltare (r)
23:30 Program muzical nocturn

Miercuri 6 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri și muzică
10:00 Drept penal – partea generală (3)
10:30 Istoria limbii române (2)
11:20 Birotică (4)
11:50 Istoria economică a României (3)
12:50 Literatura română (5)
14:00 Știri
14:15 Drept constituțional (10)
14:45 Istoria literaturii române (1)
15:15 Geografie economică mondială (1)
16:30 Istoria statului și dreptului român (1)
17:00 În slujba adevărului (r)
18:00 Orizonturi economice. Noutăți în închiderea anului financiar 2001 Realizator: Eugen Ghiorghiță
19:00 Cum să începem o afacere? (9) Documentar
19:25 Din folclorul românesc
19:55 William Merritt – pictură. Documentar
20:30 Actualități
21:30 Lumea sporturilor. Glorii ale sportului românesc. Info-sport (r)
22:30 Program muzical nocturn

Duminică 10 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, interviuri și muzică
8:00 Sănătate pentru toți. Integrarea europeană și sănătatea noastră (r)
8:30 Dialog juridic (r)
9:00 Viața planetei - Marea. Documentar
9:50 Din folclorul românesc
10:20 Parcul național american. Documentar
11:15 Festivaluri tradiționale chineze. Documentar
12:00 <i>Lumea în clipa 2000</i> . Oameni și vremurile lor (2) (r)
13:00 Cânteece de voie bună
13:30 Club internațional: Maroc. Emisiune de Ioana Nitobe
15:30 Idei în dezbatere. Istoria reformei învățământului românesc (7) (r)

Joi 7 martie 2002
6:00 Matinal - Informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri și muzică
10:00 Drept penal – partea specială (7)
11:25 Pedagogie generală (16)
11:55 Bazele informaticii (15)
12:25 Geografie economică mondială (2)
13:30 Limba latină (4)
14:00 Știri
14:15 Psihologia educației (8)
14:45 Bazele contabilității (16)
15:15 Informatică pentru sociologie (12)
15:45 Teoria comunicării (1)
17:25 Piețe de capital și Burse de valori (5)
18:00 Compania de dans „Rebecca Kelly”
18:25 Sponsorizarea artelor. Documentar
18:55 Sănătate pentru toți: Integrarea europeană și sănătatea noastră. Emisiune de Eugenia Grosu Popescu
19:25 Oaspeți de onoare ai Universității <i>Spiru Haret</i> : Ambasadorul Spaniei la București
20:30 Actualități
21:30 Atelier studențesc: Studenția profesorilor noștri. Convorbire cu conf. univ.dr. Sultana Craia
22:00 Orizonturi economice. Noutăți în închiderea anului financiar 2001 (r)
23:00 Universitaria. Mijloace clasice și moderne în învățământul superior (r)
23:35 Program muzical nocturn

16:15 La căsuța cu izvor. Melodii populare vâlcene
17:00 Lumea sporturilor. Maratonul lumii – jurnal de expediție cu Uca Marinescu (2). Info-sport – volei. Realizatori: Septimiu Todea și Adrian Cioacă
18:00 Maestrîi artei și culturii românești: George Zaharescu. Emisiune de Carmen Stoianov și Valeriu Răpeanu
20:30 Actualități
21:00 Romanțe interpretate de Georgeta Ionescu
21:30 Tudor Arghezi la Mărțișor. Emisiune de I.D.Bălan
22:00 Puncte cardinale (r)
23:00 Ora de muzică. În vizită la Liceul de muzică „Dinu Lipatti” (2) (r)
24:00 Program muzical nocturn

Opinia națională

Telefoane: 410.39.11 și 410.39.13, interioare: 117, 122 Fax: 411.33.84

REVISTA **OPINIA NAȚIONALĂ** ESTE EDITATĂ DE **FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE**.
Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.
Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol-B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019
Machetarea computerizată și tiparul executate de **LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE**
Publicația **OPINIA NAȚIONALĂ** este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Inventții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

La tvRM

Un nou ciclu de emisiuni

Orizonturi economice

Atenție stimați cititori. În săptămâna 4.03-10.03 realizatorii emisiunilor economice vă oferă spre informare o problemă în strânsă legătură cu interesele dumneavoastră în calitate de cetățeni.

Luni, 4 martie orele 18,00: **Orizonturi economice**. Costurile – componentă insuficient abordată în strategiile de dezvoltare. Invitații emisiunii conf. univ. dr. Aurelian Băluță, lector univ. dr. Luminița Ionescu, lector univ. dr. Lucian Popescu, vor dezbate soluțiile de reducere a costurilor, strategiile adecvate pentru agenții economici în domeniul costurilor. Realizator lector univ. dr. Eugen Ghiorghiță.

Marti, 5 martie orele 18,00: **Orizonturi economice**. Surse ale dezvoltării durabile a economiei românești (II). Moderatori emisiunii, prof. univ. dr. Constantin Mecu și invitații săi, prof. univ. dr. Ion Gâf-Deac, prof. univ. dr. Marin Dumitru, conf. univ. dr. Angela Popescu, vă prezintă câteva surse de dezvoltare a sectoarelor economice din țara noastră și posibilitățile de finanțare. Totodată, dna. Georgeta Mitran, directorul Editurii Fundației *România de Mâine* și dl. Alexandru Soare, directorul tipografiei vă prezintă ultimele tipărituri din domeniu ale Editurii. Realizatori: Eugen Ghiorghiță și Victor Axenciu.

Miercuri, 6 martie orele 18,00: **Orizonturi economice**. Noutăți în închiderea anului financiar 2001. Invitați: conf. univ. dr. Aurelian Băluță, lector univ. dr. Luminița Ionescu, lector univ. dr. Lucian Popescu. Realizator: lector univ. dr. Eugen Ghiorghiță.

Vineri, 8 martie ore 18,00: **Dicționar economic**. Impozitul pe venitul global. Lector univ. dr. Eugen Ghiorghiță împreună cu invitatul emisiunii, prof. univ. dr. Marin Dumitru, vă prezintă date actuale ale metodologiei declarațiilor pe venitul global care trebuie depuse în această perioadă.

Pentru următoarele emisiuni ale Departamentului economic, așteptăm propunerile și sugestiile dv. la telefon: 334.99.93; fax: 334.49.50 Scrieți-ne pe adresa: Televiziunea *România de Mâine*, Departamentul Economic, Șoseaua Berceni nr. 24, Sector 4, București.

Universitatea *Spiru Haret* a primit vizita dr. Nossein VAZIFEHDOST, rectorul Universității Libere din Iran

Vineri, 15 februarie 2002, Universitatea *Spiru Haret* a fost vizitată de domnul Nossein Vazifehdost, rectorul Universității Libere din Neishabour.

Cu acest prelej, a avut loc un schimb de informații cu prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației *România de Măine*, rectorul Universității *Spiru Haret*, referitoare la activitatea celor două universități.

Rectorul iranian și-a exprimat dorința să cunoască la fața locului câteva obiective ale Universității *Spiru Haret*, cu deosebire postul propriu de televiziune *România de Măine*. El a vizitat mai întâi moderna bibliotecă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, biblioteca Facultății de Drept, ca și marele amfiteatru, care funcționează în edificiul universitar din Șoseaua

Berceni nr.24. A urmat vizitarea postului de televiziune *România de Măine*. Rectorul iranian a trecut prin toate studiourile, interesându-se amănunțit de emisia, ca și de receptarea informațiilor, a urmărit pe ecrane transmisia cursurilor universitare, buletinele de știri și dezbaterile științifice și culturale, proiectate chiar atunci, în momentul vizitei. A admirat antena parabolică și a cerut informații despre raza de acțiune a acestui post de televiziune. A rămas plăcut surprins când i s-a spus că, fiind conexată unui satelit de televiziune, Tv.R.M. poate fi receptată și în Iran. După care a cerut datele de frecvență ale transmisiei și o dată cu ele a primit informația că, peste o săptămână, vor fi retransmise momentele actualei vizite, astfel încât distinsul oaspete iranian să-și poată

rememora, în fața televizorului, acest moment al prezenței la Universitatea *Spiru Haret*. Pretutindeni în studiourile de televiziune, oaspetele și-a manifestat admirația față de dotările de vârf ale acestora, față de competența personalului care le deservește și față de influența pe care acest modern post de televiziune o exercită asupra creșterii calității întregului proces de învățământ de la Universitatea *Spiru Haret*.

Oaspetele a mulțumit pentru vizita ce i s-a oferit și a exprimat dorința ca între cele două instituții de învățământ superior să se instituie relații strânse de colaborare, scop în care a adresat rectorului Universității *Spiru Haret*, prof. univ. dr. Aurelian BONDREA, invitația de a vizita Universitatea Liberă din Neishabour.

Mihai IORDĂNESCU

Întâlnirea a avut loc în biroul rectorului din edificiul situat în Șos. Berceni nr. 24

LEGENDĂ ȘI ADEVĂR ISTORIC ÎN PROBLEMA „DESCĂLECATULUI” LA SUD DE CARPAȚI

(Urmare din pagina1)

S-a observat că, în cazul popoarelor autohtone, mai toate genezele statale au urmat fidel cursul apelor, de la izvoare la revărsare și nu invers.

În secolul al XIII-lea în spațiul românesc, ca de altfel în întreaga Europa au avut loc schimbări adânci în fizionomia vieții rurale, s-a conturat peisajul rural, așa cum se întâlnește în sec. XIV-XV, a crescut potențialul demografic și a avut loc o însemnată dezvoltare economică, ca urmare a apariției și reparației orașelor și crearea marilor drumuri comerciale. S-au produs restructurări statale și au apărut noi state în geografia politică europeană.

Începuturile statelor îmbracă adesea forma mirifică a legendei. Așa s-a întâmplat și în cazul genezei statelor românești de la sud și est de Carpați. **Negru Vodă** în Țara Românească și **Dragoș Vodă** în Moldova ar fi „venit din Transilvania, înconjuțați de fideli lor, și au „descălecat” statele românești de la sud și est la Carpați.

Potrivit tradiției populare, păstrată în Muscel, trăia pe vremea tătarilor, peste munți, în Țara Făgărașului, un român viteaz, frumos și înțelept. El a strâns în jurul lui mai mulți voinici, cărora le-a vorbit despre suferințele îndurate de pe urma tătarilor de frații lor de dincolo de munți. După ce au chibzuit îndelung, ei au hotărât într-un glas să vină în sprijinul acestora; au trecut munții și au ajuns la **Câmpulung**. Era într-o zi de sâmbătoare. Lume multă era adunată aici. Sosirea lor a produs o mare bucurie și ei nu s-au mai îndurat să-și părăsească frații. S-au așezat la **Câmpulung** și s-au pregătit de luptă cu tătarii. Cu prilejul târgului de Sfânt Ilie, în timp ce, încărcăți de prăzi, tătarii se veseleau, au fost atacați de **Negru-Vodă**; mulți tătari au fost uciși, iar cei rămași în viață alungați din țară. „**Pe urmă, Negru-Vodă a început să așeze lucrurile în țară; a făcut cetăți, mănăstiri, sate și orașe pe la toate poalele munților și pe văile râurilor**”. De numele lui Negru-Vodă, venit din Făgăraș la **Câmpulung**, tradiția mai leagă, pe lângă „întemeierea” țării, și eliberarea ei de tătari, mutarea scaunului de la **Câmpulung la Curtea**

de Argeș, precum și ridicarea bisericii, a curților și caselor domnești la Curtea de Argeș. Soției sale, de religie catolică i se atribuie biserica Săn-Nicoară, pe care ea ar fi clădit-o în timp ce Negru-Vodă era plecat să alunge pe tătari. La întoarcere, Negru-Vodă ar fi poruncit ca biserica ridicată fără știrea lui, să fie dărâmată.

Apoi, Negru-Vodă a devenit Radu Negru.

Acestea sunt elementele principale ale tradiției „descălecatului” Țării Românești de către Negru-Vodă. Când, începând cu secolul al XVI-lea, sub influența realizărilor istoriografice din Moldova, s-a trecut la întocmirea cronicii Țării Românești, tradiției i s-au adăugat noi elemente, încercându-se, totodată, unele precizări și identificări. Ele însă mai mult au complicat decât au lămurit lucrurile. Negru-Vodă a fost identificat cu Radu I și a apărut personajul „Radu-Negru”; ca dată a „descălecatului” a fost fixat anul 1290; a fost introdusă ideea închinării de bună voie către Radu-Negru a boierimii oltene, în frunte cu Băsărăbeștii, nume prin care se înțelegeau în epocă boierii Craiovești.

Ca să se explice prezența în vechile orașe de scaun ale țării a comunităților catolice și săsești, s-a admis, o dată cu „descălecatul” lui Radu Negru, o însemnată imigrație de populație, românească și alogenă, la sud de Carpați. („**Radu-Negru Voievod, mare herțeg pre Amlaș și pre Făgăraș, Ridicatu-s-au de acolo, cu toată casa lui și cu multime de noaroad**”). Începând cu a doua jumătate a secolului al XVI-lea apar atestări documentare care dau soției lui Negru-Vodă numele de Marghita și-i atribuie ridicarea **Cloașterului** (Bărăția) de la Câmpulung.

Faptele, însă, pledează pentru Basarab.

Din confruntarea datelor tradiției cu cele din izvoarele a căror autenticitate nu poate fi contestată rezultă:

Negru-Vodă, „descălecătorul” Țării Românești, nu este decât o personificare legendară a unui domn, care avea în realitate alt nume. Cel mai adesea el a fost identificat cu Basarab I, cu Nicolae Alexandru (sau chiar cu amândoi contopiți într-o singură persoană), cu Radu I sau cu Neagoe

Basarab. Faptele pe care tradiția i le atribuie lui Negru-Vodă: întemeietor de țară, luptător împotriva tătarilor, ctitor al primelor așezăminte religioase, fac ca identificarea lui cea mai sigură să fie cu **Basarab I**, voievod în părțile Argeșului. Prin vitejia manifestată și victoriile reputate în luptele cu tătarii, acesta a reușit, la începutul secolului al XIV-lea - într-un moment când o criză politică puternică se manifesta în statele vecine – să se impună atenției celorlalte căpetenii de la sud la Carpați și să fie ales de ele „**mare voievod**”. Cu sprijinul lor, el a eliberat de sub stăpânirea tătară teritoriul Țării Românești, a statonicit hotarele ei între Carpați și Dunăre și de la Severin până la sudul Moldovei, a înălțurat vasalitatea față de Coroana ungăr, a creat un stat independent, pe care l-a impus printr-o politică înțeleaptă pe plan internațional, a pus bazele unei dinastii care a ocupat tronul Țării Românești aproape 300 de ani. Pe drept cuvânt, lui Basarab i s-a atribuit epitetul de „cel Mare” – așa cum el este numit pe piatra tombală de la **Câmpulung** a fiului său Nicolae Alexandru. **Negru** i s-a spus lui Basarab în urma îndepărtării Negrilor tătari din ținuturile de la răsărit

românești cu un nivel destul de înaintat de organizare. **Diploma Ioaniților** atestă existența la 1247 a cnezatelor lui Ioan și Farcaș, ca și a voievodatului lui Litovoi în dreapta Oltului, iar în stânga lui a voievodatului lui Seneslau, dependente în grade diferite de Coroana maghiară. Aceste formațiuni politice au căutat, folosind orice prilej, să se opună expansiunii regatului maghiar și să se unească într-o singură organizațiune statală. O primă încercare în acest sens, neizbutită însă, a făcut-o Litovoi. El a căzut – ne-o spune un document din 1285, ianuarie 8 – în luptă cu oastea regatului maghiar, iar fratele său, Barbath, a fost luat prizonier și silit să se răscumpere cu o mare sumă de bani. Înfruntarea pe câmpul de luptă a ostiilor unui stat puternic și plata unei însemnate sume de bani pentru răscumpărarea libertății din partea unuia dintre conducătorii români vorbesc despre forța militară și puterea economică a formațiunilor statale de la sud de Carpați în a doua jumătate a secolului al XIII-lea.

Fapta lui Litovoi arată că nu era departe momentul în care formațiunile statale românești de la sud de Carpați își vor uni eforturile în realizarea unei

GENEZE

de Olt (fostele județe Dâmbovița, Prahova și Buzău, precum și sudul Munteniei până la Dunăre), numite cu o terminologie turaniană „Țara Neagră”. Ca simbol al cuceririi Țării Negre „au fost reproduse pe blazonul de familie a Basarabilor capetele de „arapi”.

Sub urmașii lui Basarabi, viața de stat a câștigat în organizare, **biserica** a devenit un sprijin însemnat al domniei, cancelaria domnească a început să funcționeze, consimțind prin actele emise noua ordine, care se instaura. Dintre succesorii lui Basarab I, tradiția a reținut în special figura lui Radu I. În timpul domniei acestuia a fost terminată zidirea Mănăstirii Tismana, cea dintâi mare mănăstire a țării, devenită important centru cultural. Radu I a fost, totodată, ctitor la Cozia, Codmeana, Biserica Domnească din Curtea de Argeș și la alte fundații religioase mai mărunte. Cum din această cauză cele mai vechi acte mănăstirești îl pomeneau pe Radu I ca pe primul ctitor, el a fost confundat, cu timpul, cu primul domn al țării, cu Negru-Vodă, și considerat ca adevăratul „întemeitor” al ei. (Documentar este atestat că din secolul al XVI-lea prin Negru Vodă se înțelegea sigur Radu I. cf. doc. din 1569 ian. 8; 1576, apr. 28).

Din punct de vedere științific, nu se poate susține că Țara Românească a fost întemeiată, ca stat, prin „descălecarea”, prin venirea unor oameni călări din afara hotarelor ei. Înainte de anul 1290, data așa-numitului „descălecat” din Țara Făgărașului, existau pe teritoriul de la sud de Carpați formațiuni statale

formațiuni de stat de sine stătătoare. Ceea ce nu reușise voievodul din dreapta Oltului va reuși, într-un alt moment istoric, la sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea, voievodul din părțile Argeșului.

Cum a apărut ideea „descălecatului”.

Dacă Țara Românească nu s-a format, ca stat, printr-un „descălecat”, ci – așa cum o arată faptele istorice certe – prin strângerea la un loc a unor formațiuni statale existente la sud de Carpați și care au luat naștere în urma unei îndelungate dezvoltări a societății locale, rămâne să explicăm de unde a apărut totuși, ideea, „descălecatului” din Transilvania. Mai mulți factori au contribuit, cu siguranță, la aceasta. Modelul de la care s-a plecat și, prin analogie, cu care a fost inventat „descălecatul” Țării Românești din Făgăraș și Amlaș a fost „descălecatul” Moldovei din Maramureș. Titlul de „herțeg Amlășului și Făgărașului”, pe care îl purtau în documentele din secolele XIV-XV unii Domni ai Țării Românești, a fost luat drept indiciu al „descălecatului”. (În realitate cele două ținuturi erau concesionate domnilor români de regele maghiar în schimbul recunoașterii lui ca suzeran. Faptul că Radu I, rupând legăturile de vasalitate cu Ungaria, n-a mai stăpânit cele două ținuturi a contribuit la formarea tradiției despre „descălecatul” lui Radu Negru din Țara Făgărașului).

Printre alte elemente care au contribuit la acreditarea ideii de „descălecat” a fost și prezența

Biserica Domnească din Curtea de Argeș

populației alogene, de religie catolică, în vechile orașe de reședință ale Țării Românești. Strânsele legături, la începutul vieții de stat românești de la sud la Carpați, între conducătorii de aici și regalitatea maghiară au facilitat trecerea – susținută de politica catolică de prozelitism – a misionarilor și a altor elemente catolice în Muntenia. **Cea mai veche mențiune documentară despre comunitățile catolice la sud de Carpați privește orașul Câmpulung (este vorba de inscripția din anul 1300 de pe piatra tombală a comitelui Laurențiu de Campolongo). Tradiția a reținut și ea acest fapt și Câmpulung a fost socotit ca prim popas al „descălecătorilor”. Aici a murit de altfel și, probabil, tot aici a fost îngropat Basarab I.**

Unii dintre primii domni ai Țării Românești, ca și ai Moldovei, au avut soții catolice. Documentar este dovedit că cea de-a doua soție a lui Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I, era o catolică, Doamna Clara. Acesteia, Papa îi transmitea, în ianuarie 1370, mulțumiri pentru convertirea la catolicism a ficei sale Ana, soția lui Strașimir, țarul de la Vidin. Nu este exclus ca faptele pe care tradiția le atribuie Marghitei, soția lui Negru-Vodă, să privească nu pe Marghita (care poate fi – așa cum presupunea Alex. Lapedatu – un nume legendar, „o reînviere munteană a celor), două Marghite moldovene, a lui Petru Mușat și Alexandru cel Bun”), cât mai ales pe Doamna Clara, atât de cunoscută prin protecția acordată de ea catolicismului. În afară de elemente alogene de religie catolică, tradiția mai amintește – și faptul este probat documentar – de trecerea la sud de Carpați a multor români din Transilvania. Întrăutărirea situației populației românești din această provincie, în urma intrării ei sub stăpânirea maghiară, a generat un val continuu de emigrări la sud și est de Carpați. Ca să nu scadă numărul supușilor – care asigurau bogăția și tăria statului – regalitatea maghiară s-a văzut nevoită să ia măsuri de interdicție a emigrărilor. În diploma din 1247, prin care se concede cavalerilor Ioaniți Țara Severinului, regele Bela al IV-lea le atrăgea atenția să nu permită ca în ținuturile pe care ei urmau să le ia în stăpânire să se așeze locuitori din regatul maghiar „de orice stare și neam ar fi”.

Introducerea unei atare clauze arată că la data emiterii diplomei emigrările locuitorilor din regatul maghiar, în cazul dat din Transilvania la sud de Carpați, cunoșteau proporții însemnate. În perioada în care tradiția fixează momentul „descălecatului” (sfârșitul secolului al XIII-lea), înrăutățirii situației sociale a românilor din Transilvania i se adăugaseră persecuțiile religioase urmate de lipsa de drepturi politice. Toate acestea au făcut să crească curentul emigrărilor de populație, în special din regiunile de margine, de unde se putea trece cu mai multă ușurință granița.

Deși nu se poate spune că emigrările de populație din Transilvania „au determinat – așa cum tradiția ne-o spune – ” întemeierea Țării Românești, ele au potențat vitalitatea organismelor politice de la sud la Carpați, contribuind la grăbirea procesului de unificare a lor.

Partea din cronică referitoare la închinarea de bună voie a boierimii oltene față de „întemeietorul” țării nu este altceva decât transpunerea în perioada formării statului de sine stătător Țara Românească a unei situații mai târzii, apropiată în timp de data întocmirii cronicii Țării Românești. Este vorba de raporturile create între banul Olteniei și „domnul întregii țări”, după ce boierii Craiovești, rude cu familia domnească și apoi „Băsărăbești”, au ajuns să-și transmită ereditar marea bănie.

Concluzia care se desprinde din analiza critică a izvoarelor poate fi formulată astfel: **ceea ce tradiția numește „descălecat” nu este altceva decât un curent de emigrare de populație din Transilvania la sud de Carpați, care, deși nu a creat statul Țara Românească, a avut un rol însemnat în creșterea potențialului uman al organizațiilor politice românești de la sud de Carpați, a fost un factor important în unificarea lor. Negru-Vodă este personificarea legendară a lui Basarab I, în domnia căruia țara a cunoscut o perioadă de prosperitate economică, urmare a înmulțirii populației și dezvoltării vieții orășenești; s-a înfăptuit unitatea teritorială, a fost dobândită neatămarea și s-au creat bazele politicii externe a Țării Românești.**

Prin opera înfăptuită, Basarab I poate fi socotit, pe drept cuvânt, ca „Întemeietorul” statului Țara Românească, el binemeritând epitetul de „cel Mare”.

Interior din Biserica Domnească